

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ertan KARA

BAHAİLİK; TEŞKİLAT YAPISI VE TÜRKİYE MİLLİ MAHFİLİ

Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ertan KARA

BAHAİLİK; TEŞKİLAT YAPISI VE TÜRKİYE MİLLİ MAHFİLİ

Danışman

Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER

Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ertan KARA' nın bu çalışması, jürimiz tarafından Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Sabri YILMAZ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER (İmza)

Üye : Doç. Dr. Muzaffer TAN (İmza)

Tez Başlığı: Bahaîlik; Teşkilat Yapısı ve Türkiye Milli Mahfili

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi : 24/06/2022

Mezuniyet Tarihi : 04/08/2022

(İmza)

Prof. Dr. Engin KARADAĞ
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bahaîlik; Teşkilat Yapısı ve Türkiye Milli Mahfili” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Ertan KARA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

23/05/2022

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Ertan KARA
Öğrenci Numarası	20175249021
Anabilim Dalı	Temel İslam Bilimleri
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Bahâlik; Teşkilat Yapısı ve Türkiye Milli Mahfili
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	1842421300
Rapor Tarihi	23/05/2022
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %15 Alıntılar dahil: %18
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
<p>Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 67 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır.</p> <p>Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:</p> <p>(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise:</p> <p>Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım.</p> <p>() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise:</p> <p>Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.</p>	
Gerekçe:	
<p>Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.</p> <p style="text-align: right;">Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER</p> <p style="text-align: center;">İmza</p>	

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
ÖNSÖZ	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BAHÂİLİĞİN DOĞUŞU VE TEMEL İNANÇLARI

1.1. Bahâullah'ın Ortaya Çıkışı	7
1.1.1. Bahâullah'ın Hayatı	8
1.2. Bahâullah'ın Temel Fikirleri.....	14
1.3. Bahâullah'ın Eserleri	14
1.3.1. Kitabü' l- İkan	15
1.3.2. Kelimat- ı Mekkune (Saklı Sözler).....	16
1.3.3. Yedi Vadi.....	17
1.3.4. Dört Vadi	18
1.3.5. Kurdun Oğlu Risalesi	18
1.3.6. Kitabü'l- Akdes	19
1.3.7. Hz. Bahâullah'ın Sesi	19
1.3.8. Bahâullah'ın Levihleri.....	19
1.4. Bahâiliğın Esasları	24
1.5. İtikadi Esasları	24
1.5.1. Allah İnanıcı	24
1.5.2. Peygamber İnanıcı	25
1.5.3. Ahiret İnanıcı.....	26
1.6. Ameli Esasları.....	26
1.6.1. Namaz.....	27
1.6.2. Oruç Hac ve Zekat.....	28
1.6.3. Diğer Bazı Hükümler.....	29
1.7. Bahâi Takvimi.....	31
1.8. Ahlakî ve İçtimaî Esasları	32

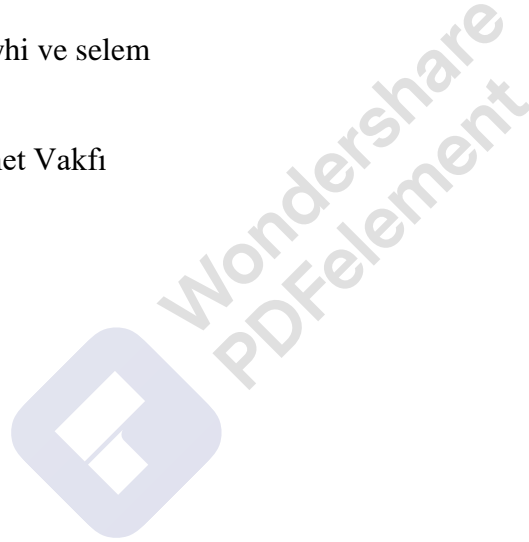
İKİNCİ BÖLÜM

BAHÂİLİĞİN TEŞKİLAT YAPISI VE MAHFİLLER

2.1. Bahâî İbadethaneleri ve Mahfiller	34
2.1.1. Mahalli Ruhani Mahfil	34
2.1.2. Milli Ruhani Mahfil.....	36
2.1.2.1. Milli Ruhani Mahfilin Görevleri	36
2.1.3. Yüce Adalet Evi/ Umumi Adalet Evi/ Evrensel Adalet Evi.....	38
2.1.3.1. Yüce Adalet Evi Görev ve Sorumluluklar	39
2.1.4. Diğer Teşkilat Yapıları	40
2.1.4.1. Bahá'í International Community (Uluslararası Bahâî Topluluğu).....	40
2.2. İl Bazlı Teşkilatlanma ve Türkiye Milli Mahfili.....	41
2.2.1. İstanbul	41
2.2.2. Edirne	42
2.2.3. Gaziantep	42
2.2.4. İzmir	43
2.2.5. Birecik (Şanlıurfa)	43
2.2.6. İskenderun	44
2.2.7. Adana.....	44
2.2.8. Mersin.....	44
2.2.9. Aksaray.....	45
2.2.10. Ankara.....	46
2.2.11. Sivas.....	46
2.3. Türkiye Milli Mahfili (21 Nisan 1959).....	47
2.3.1. Türkiye Milli Mahfili'nin ve Mahalli Mahfil'lerinin Genel Faaliyetleri.....	47
2.3.2. Çalışma Çemberleri	47
2.3.3. Çocuk Sınıfları.....	48
2.3.4. Yeni Gençlik Grupları/ Yeni Gençlere Eşlik.....	48
2.3.5. Dua Toplantıları.....	49
SONUÇ	50
KAYNAKÇA.....	52
ÖZGEÇMİŞ	56

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.	Bakınız
c.	Cilt
çev.	Çevirmen
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
ed.	Editör
h.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
m.	Miladî
s.	Sayfa
Sav.	Sallallahu aleyhi ve selem
ss.	Sayfa sayısı
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
vs.	Ve Saire
yy.	Yüzyıl

ÖZET

Bahâilik, XIX. yüzyılın ikinci yarısında beklenen kurtarıcı söyleminin dile getirildiği bir zaman içerisinde doğmuş ve bir şekle kavuşmuş bir dini harekettir. İran'da daha çok Şî İslâm anlayışı merkezinde gelişmiştir. İran'da ortaya çıkan ve Osmanlı'dan adını Avrupa'ya duyuran Bahâîler, İsnâaşeriyye fırkası içinde doğan ve Şeyhiyye diye adlandırılan tasavvufî hareketin mahsulü kabul edilmektedir. Bahâilik İslami öğretileri zorlayan birtakım görüşlere ve yaklaşım tarzlarına sahip olması sebebiyle İslam kültüründen kaynaklı ancak İslâm dairesinden çıkan bir mezhep olarak görülmüştür. Ancak mezhebin taraftarları, Bahâîliği yeni bir din olarak nitelendirmektedirler. Mezhebin esasları daha çok Bâb Mirza Ali'nin görüşleri ve düşünceleri üzerine kuruludur. Mirza Ali Muhammed kendisini sırasıyla, mehdiye açılan kapı, mehdilik ve peygamberlik iddialarında bulunmuştur. Bu söylemlerinin sonunda yeni bir din getirdiğini ve bu dinin kutsal kitabının el-Beyân olduğunu ileri sürmüştür.

Bahâilik, Bâbîlik düşüncesi ile başlayan, peygamberinin Bahâullah olduğunu ileri sürerek müridleri aracılığı ile zaman içinde tüm dünya da hızlı bir ivme kazanan yeni dini hareketlerden birisidir. Mirza Hüseyin Ali'nin Edirne sürgünü Bahâilik dini adına önemli dönüm noktası olmuştur. Bahâîler bu sayede gerek Osmanlı'da gerekse Avrupa'da adını yavaş yavaş duyurmaya başlamıştır. Zaman içerisinde toplumda kabul gören Bahâî dini Türkiye'de ve dünyada pek çok kesimin inandığı bir din-inanç haline gelmeye başlamıştır. Bahâîliğin bu denli yayılımında teşkilatlanma faaliyetleri büyük öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İran, Bahâî, Bahâullah, Bâbîlik, Mahfil, Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti.

SUMMARY

BAHA'Í FAITH; ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND THE NATIONAL MAHFIL OF TURKEY

Bahâism is a religious movement that was born and shaped in the second half of the nineteenth century, at a time when the rhetoric of the expected savior was being expressed. In Iran, it developed more on the basis of the Shiite understanding of Islam. Bahâism, which emerged in Iran and made its name known to Europe through the Ottoman Empire, is considered the product of the mystical movement called Shaikhiyya, which was born within the Twelver Shia. Due to the fact that Bahâism has certain views and approaches that challenge Islamic teachings, it has been seen as a sect that originates from Islamic culture but deviates from the Islamic circle. However, the adherents of the sect describe Bahâism as a new religion. The principles of the sect are mostly based on the views and thoughts of Bab Mirza Ali. Mirza Ali Muhammad claimed to be the gateway to the Mahdi, to be the Mahdi, and to be a prophet, respectively. Ultimately, he claimed that he brought a new religion and that the holy book of this religion was al-Bayan.

It is one of the new religious movements that started with Babism and gained momentum all over the world over time through his prophet Bahauallah and his followers. The exile of Mirza Husain Ali in Edirne has been an important turning point for Bahâism. Therefore, Bahâism began to make its name heard slowly both in the Ottoman Empire and in Europe. In course of time, Bahâism, which is accepted in the society, has started to become a religion-belief that many people believe in Turkey and in the world. Organizational activities are of great importance in the spread of Bahâi Faith.

Keywords: Iran, Bahâi, Bahauallah, Babism, Mahfil, Ottoman Empire, Republic of Turkey.

ÖNSÖZ

Bahâilik, Şii gelenek içerisinde 19. Asırda İran’da ortaya çıkan yeni bir dini harekettir. Adını “Tanrı övgüsü” anlamına gelen ve “Bahâullah” olarak bilinen kurucu şahsiyet Mirza Hüseyin Ali’den almıştır. Bahâilik, Bahâullah’ı peygamber, Allah’ın mazharı, bütün dinleri kemâle ulaştıran bir dini yönelişin kurucusu olarak kabul ederler.

Bu çalışma, İran’da ortaya çıkmış Bahâilik’in teşkilat yapısı, dinî ve ictimâî hayattaki uygulamaları ile Bahâiliğin idarî nizamı ele alacaktır. Ayrıca Bahâiliğin organizasyon yapısını meydana getiren Mahallî Ruhanî Mahfiller (Beytü’l-Adl-i Mahallî), Merkezî veya Millî Mahfiller (Beytü’l-Adl-i Millî-merkezî) ve en üstte son söz sahibi durumundaki merci olan Umumi Adalet Evi (Beytü’l-Adl-i Umûmî) araştırılacaktır. Tez önerisinin köken aldığı hipotezler:

*Bahâilik, Doğu yani İslâm kökenli bir akımdır.

*Bahâilik’in bugünkü konumunda Mirza Ali Muhammed’in şahsiyeti önemli bir yer edinmektedir.

*Mahfillerin Bahâilik teşkilatında önemli bir yeri vardır.

Araştırmamızın hipotezleri sınanıp, değişkenler arasındaki ilişkinin tespiti neticesinde değerlendirmeler yapılacaktır. Amacımız, Mahfillerin Bahâilik içerisindeki yerinin bilimsel araştırma yöntemleri ile tespit edilerek deskriptif bir metotla araştırılmasıdır.

Bu çalışma bir Giriş ve iki Bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, kapsamı, sınırları, Bahâiliğin ortaya çıktığı yer ve Mirza Ali Muhammed’in temel fikirleri değerlendirilmeye çalışılacaktır. Birinci Bölümde Bahâilik Teşkilat yapısı ve organları, İkinci Bölümde ise Türkiye Mahfillerinin Bahâilik’e fikri ve kuramsal anlamda yaptığı etkiler incelenmiştir. Araştırmada deskriptif yöntem esas olup fikir hadise irtibatı içerisinde kurum ve kuruluşlar, işleyiş ve süreç yönetimi kullanılmıştır.

Çalışmalarım esnasında hiçbir yardımını esirgemeyen, tavsiye ve yönlendirmeleriyle büyük destek olan hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER’ e, süreç boyunca kendisinden akademik anlamda istifade ettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Sabri Yılmaz’a ve sevgili aileme teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Ertan Kara

Antalya, 2022

GİRİŞ

Bahâilik hareketinin geliştiği ortam, 19. yüzyıl İran'ıdır. İran bu sırada İngiltere, Fransa ve Rusya gibi güçlü devletlerin ekonomik, askerî ve siyasî açıdan giriştikleri yayılma politikasının odağında yer alan bir ülkedir. Bahâullah ve Abdülbaha, yaşamlarının büyük kısmını Osmanlı idaresi altındaki yerlerde geçirmiştir. Bunun doğal sonucu olarak İmparatorluk uzun yıllar Bahâi Dini'nin merkezi olmuştur.

Bahâullah, ailesi ve beraberindekiler 3 Mayıs 1863'te Bağdat'tan ayrılarak Sultan Abdülaziz'in fermanı gereği İstanbul'a gitmek üzere yola koyuldular. Yedi çift tahtırevandan oluşan kervana elli katır, bir subayın emrindeki on süvari ile bir muhafız müfrezesi eşlik ediyordu. Bağdat Valisi Namık Paşa kafilere eşlik eden askerlerin komutanına, yol üzerindeki illerin valilerince sürgünlere büyük saygı gösterilmesini isteyen yazılı bir emir verdi. Nitekim yaklaşık üç buçuk ay süren bu yolculuk boyunca uğranılan yerlerin yetkilileri, din adamları, ileri gelenleri ve halk, kafilere hoşgörüyle karşılıyor, ayrılık zamanı geldiğinde de yine bir heyet bir süre kendilerine eşlik ediyordu.

İzlenen rota sırasıyla Kerkük, Erbil, Musul, Cizre, Nusaybin, Mardin, Diyarbakır, Harput (Elazığ), Sivas, Tokat, Amasya ve Samsun oldu. Kafilenin Samsun'da bindiği vapur 16 Ağustos 1863 tarihinde İstanbul'a ulaştı. İstanbul'a ayak bastıklarında yetkililer tarafından saygıyla karşılanarak, iki araba ile önce Hırka-i Şerif Camisi'nin yakınlarında bulunan bir eve, daha sonra Fatih Camisi'nin civarındaki bir konağa yerleştirildiler.

Bahâullah, Medine-i Kebire (Büyük Şehir) olarak adlandırdığı İstanbul'da üç buçuk ay kaldı. Bu şehre şeklen Osmanlı hükümetinin misafiri olarak gelmiş olsa da aslında bir sürgündü. Buna rağmen İstanbul'da bulunduğu kısa süre içinde saygı görmüş ve çeşitli devlet adamları tarafından ziyaret edilmiştir.¹

Bahâi teşkilat yapısının ana omurgasını "Umumi Adalet Evi, Milli Mahfil, Mahalli Mahfil" üçlüsü oluşturur. En yetkili mercii Umumi Adalet Evi'dir. Milli mahfil, bir ülkedeki Bahaîleri temsil eden kurumdur. Mahalli mahfil ise şehir, köy, mahalle gibi yerleşim yerlerindeki idari kurumdur. Bu üç idari yapının kurulması bizzat Bahaîliğin müessesisi olan Mirza Hüseyin Ali Bahâullah tarafından emredilmiştir.² Çalışma esnasında küçükten büyüğe doğru bir hiyerarşik sıra tercih edilmiştir.

¹ <https://Bahâitr.org/osmanli-doneminde-Bahâi-toplumu/> (Erişim Tarihi: 09-01-2022).

² Bahâullah, Mirza Hüseyin Ali, "Bahâilik ve Kitabul Akdes" (Türkçe çeviri), çev. Ethem Ruhi Fırlı, Ramazan Şimşek, *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi*, III, 2, 2010, s. 60.

Ülkenin durumu bir mehdi geleceği fikrini ortaya çıkarmış ve önemli bir odak haline gelmiştir. Bahâiliğin dünyaya açılması zaman almış ancak teşkilat yapısı sayesinde birçok ülkede yayılma imkânı bulmuştur. Günümüzde oldukça kültürel faaliyeti gerçekleştiren bir yapılanma ile varlığını sürdürmektedir. Konumuz itibari ile büyük önem taşıyan mahfil teşkilatı ile ilgili araştırma yapılacak ve Mahfillerin Bahâilik içerisindeki yerinin bilimsel araştırma yöntemleri ile tespit edilecektir.

Araştırmanın Konusu, Sınırları ve Metodu

Tez çalışmamızın konusunu Mehdilik inancına dayalı mezhep oluşumlarından Bahâilik'in itikadî, siyasî ve pratik uygulamaları ile Bahâiliğin ictimâî hayattaki teşkilat yapısı teşkil etmektedir. Yine Bahâiliğin idarî yönden organizasyon yapısı ve sistemi de çalışmamızın araştırma alanı içerisine girmektedir. Bahâiliğin organizasyon yapısını meydana getiren Mahallî Ruhanî Mahfiller, Merkezî veya Beytü'l-Adl-i Millî-Merkezî diye tavsif edilen Millî Mahfiller ve karar merci konumunda olan Umumi Adalet Evi (Beytü'l-Adl-i Umûmî), çalışmamızda ele alacağımız konu başlıkları içerisinde yer almaktadır.

Bahâiliğin teşkilat yapısını ve organizasyonu içinde bulunan mahfilleri değerlendirebilmek adına Bahâî mezhebinin ortaya çıkışı ve itikadî esasları da tezimizin başında aktarılmıştır. Mirza Ali Muhammed'in hayatını, Bâbilik ve Bahâilik'in tarihsel gelişimini bilimsel veriler ışığında objektif bir şekilde analiz etmek, çalışmamızın muhtevası içerisinde yer alacaktır. Bu noktada, deskriptif (betimleyici) metoda bağlı kalarak, Bahâilerin eserlerini ve Mirza Ali Muhammed'in fikirlerini esas alarak değerlendirilmiştir.

Tezimizde, araştırmanın temelini oluşturan Bahâilik teşkilatı içerisinde önemli bir yeri olan mahfillerin kuruluşu, amaçları, oynanmış olduğu sosyo-politik rolleri ve bu kuruluşları teşvik eden başlıca amilleri tespit etmeye çalışırken doğrudan Bahâî kaynaklarına müracaat etmeye gayret ettik. Mirza Ali Muhammed'in Bahâiler üzerindeki etkisini analiz edebilmek amacıyla bizzat Bahâî olduğunu dile getiren kişiler ile görüştük, haftalık toplantılarına takip etmeye önem verdik, uygulama ve ritüellerini deskriptif bir metot kullanılmıştır.

İslâm'ın siyasî, itikadî ve amelî sahadaki düşünce ekolleri diyebileceğimiz mezheplerin, dinin anlaşılma biçimi ile ilgili farklılıkların kurumsallaşması sonucu ortaya çıkmış beşerî oluşumlardır³. Mehdilik temelli din anlayışlarının bir örneği olan Bâbilik Bahâilik hareketinin tarihsel süreç içerisinde geçirmiş olduğu evreleri hareketin kurucusu sayılan Mirza Ali Muhammed'den itibaren İslâm Mezhepleri Tarihi araştırmalarında kullanılan metodik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Tezimizi hazırlarken başvurduğumuz ana kaynaklar, çoğunlukla

³ Hasan Onat, "Türkiye'de İslam Mezhepleri Tarihi'nin Gelişim Sürecinde Prof. Dr. Ethem Ruhi Fırlıklı'nın Yeri" *Ethem Ruhi DFırlıklı'ya Armağan*, Ankara-2002, 236.

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'nin eserleri ve kendisinden sonra bu dini harekete yön veren bizzat hareketin içerisinde çıkan müelliflerin eserleri olmuştur. Öte taraftan hareketin temel kaynakları olarak müntesiplerinin elinde bulunan bir takım manuel eserler (İlk kaynak eserler) de tezimizde müracaat ettiğimiz kaynaklar arasındadır.

Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı'nın Bahâilik konusunda yazılmış en sağlıklı bilgileri içeren kitabı ve birçok makalesi de araştırmamızın ilk elden başvurduğu kaynaklar arasındadır. Ona ait olan "Bâbilik ve Bahâilik" adlı eser, sürekli müracaat ettiğimiz bir eser olmuştur.

Bahâiliğin Tarihi Arka Planı

Bahâilik hareketi 19. yüzyıl İran coğrafyasında ortaya çıkmıştır. İran bu sırada İngiltere, Fransa ve Rusya gibi güçlü devletlerin ekonomik, askeri ve siyasî açıdan giriştikleri yayılma politikasının odağında yer alan bir ülke oldu. Bu durum, bölgenin istikrarsızlaşmasına, siyasî ve iktisadi gerilimler yaşamasına yol açtı. Dahası tarih boyunca hep aynı şekilde, geniş halk kitlelerinin kendilerini bu kötü ve çaresiz vaziyetten kurtaracak karizmatik şahsiyetler beklemesine kapı araladı.⁴ Etnik açıdan oldukça karışık bir bölge olmasının yanı sıra, İran, dini anlamda da pek çok farklı eğilime ev sahipliği yapmaktaydı. Bununla birlikte İmâmiyye Şiîliği halkın büyük çoğunluğunun mezhebi konumundaydı. Özellikle bu mezhebe mensubiyet ve İmâmiyye Şiâsî içerisinde 18. asırda oluşan Şeyhîlik hareketi, Bâbilik-Bahâiliğin sosyo-kültürel arka planını oluşturmaktaydı. Bâbilik-Bahâiliğin doğru anlaşılabilmesi için İmâmiyye'nin beklenen imam anlayışının bilinmesi ve Şeyhîliğin İmâmiyye içerisindeki konumunun tespit edilmesi gerekmektedir. Yaşadıkları hayal kırıklıkları ve siyasî baskılar nedeniyle İslâm mezhepleri içerisinde mehdilik vurgusunun en güçlü olduğu mezhep genellikle Şiîlik olmuştur. Beklenen kurtarıcı düşüncesi, ilkin bu çevrelerce dillendirilmiş ve on ikinci imam olan Muhammed b. Hasan'ın gizlenmesiyle birlikte imametinin temel esaslarından biri haline gelmiştir. Buna göre beklenen imam aynı zamanda beklenen kurtarıcı, yani mehdidir. Onun bir gün mutlaka döneceği yönündeki beklenti, haksızlık ve adaletsizlikten yakınan, sosyal haksızlık ve adaletsizlikten muztarip olan Şiî halk kitleleri için en büyük teselli niteliği taşımaktadır. İmâmiyye Şiâsî içerisinde 18. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve tarikat niteliği taşıyan Şeyhîlik hareketi, temelde beklenen gaib imam anlayışı üzerinde şekillenmiştir. Gaybet-i kübrâ (büyük gizlilik) döneminde beklenen on ikinci imamın manevi nurunu yansıtacak ve ona açılacak kapı anlamında kâmil bir Şiî'nin mutlaka var olması gerektiği fikri, tarikatın temelini oluşturmaktadır. Tarikatın kurucusu, çocukluğundan itibaren zühd eğilimleriyle ön plana çıkan Şeyh Ahmed el-Ahsaî'dir. O, Hz. Muhammed'in hakikatinin kendinden önceki

⁴ Ethem Ruhi Fığlalı, "Bahâilik", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/Bahâilik>. Erişim tarihi: 10.09.2021.

peygamberlerde kısmen belirlediğini; sonra bizzat kendisinde (Hz. Muhammed) ve on iki imamda tecelli ettiğini; ancak bu hakikatin bin yıl gizli kaldıktan sonra şimdi kendisinde ve kendisinden sonra da müridi Seyyid Kazım Reştî'de ortaya çıktığını ileri sürdü. Ona göre imamlar, Allah'ın varlığının bilgisine açılan kapılardır (bâb); onlardan sonra bu bilginin merkezi kâmil bir Şîî olarak kendisi ve müridi Kazım Reştî'dir (Fığlalı, 2004, s. 213). Kâmil Şîî olan kimse, imamlarla insanlar arasında bir köprü işlevi görmekte ve imamlar gibi masum (günah ve hatalardan arınmış) bir konumda bulunmaktadır. Şeyh Ahmed el-Ahsaî'nin 1825'te ölmesi üzerine, yerine halife tayin ettiği Kazım Reştî tarikatın başına geçti. O Ahsaî'nin kâmil Şîî anlayışını, İsmailiyye'den mülhem zâhir ve bâtın içerikli kimi yorumlarla daha da derinleştirdi; mehdinin ortaya çıkışının yaklaştığını, onun fark edilebilmesi için insanların ruhlarını arındırması gerektiğini, kendisi ölmeden de mehdinin ortaya çıkmayacağını ileri sürdü. Kazım Reştî'nin bir halife tayin etmeden ölümü üzerine müritleri, onun vasiyetine uyarak beklenen imamı aramaya koyuldu.⁵

Mirza Ali Muhammed tarafından kurulan Bâbilik, Şeyhîlik tarikatının sosyal mirası üzerine oturmuş bir yapıya sahiptir. Mirza Ali, bu tarikatın bir üyesi ve Kazım Reştî'nin önde gelen müridlerinden birisiydi. Beklenen imamın ortaya çıkışının artık an meselesi olduğunu ve ancak kendisi öldükten sonra ortaya çıkacağını ileri süren Kazım Reştî'nin ölümü, söz konusu beklenen imamla ilgili beklentileri daha da artırdı. Mirza Ali Muhammed tarikatın taraftarları arasında oluşan bu beklentiyi kendi amaçları doğrultusunda iyi kullanmasını bildi. O, Kazım Reştî'nin görüşleri ışığında, kendisinin mehdie açılan kapı, yani bâb olduğunu ilan etti ve 1844 Şiraz'da Bâbilik'in temellerini atmış oldu.

Mirza Ali Muhammed mehdie açılan bâb olduğu yönündeki iddialarını zamanla daha ileri bir noktaya taşıdı. İçinde bulunduğu ortamın psiko-sosyal durumunu da iyi değerlendirerek kendisinin beklenen mehdie olduğunu iddia etti. Onun bu görüşü, İran şahlığının baskıcı politikaları altında ezilen halk nezdinde, özellikle de Şeyhîlik tarikatının sosyal tabanında büyük yankı uyandırdı. 1845 yılından itibaren görevlendirdiği dâîler vasıtasıyla Şiraz, Tahran, Isfahan ve Tebriz gibi büyük şehirlerde taraftar buldu. Daha sonra hareketin gelişim seyrine doğrudan katkıda bulunacak önemli isimler de bu süreçte Bâbilik'in saflarına katıldı. Bunlar arasında en dikkat çeken isimler, daha sonra Subh-i Ezel ismini alacak olan Mirza Yahya Nuri ile kardeşi Mirza Hüseyin Ali ve Zerrintâc adıyla bilinen Ümmü Selma Fatıma bint Molla Muhammed Salih'ti. Mirza Ali Muhammed, hareketin İran'ın büyük şehirlerinde taban bulmasından aldığı cesaretle iddialarını daha ileri bir boyuta taşıdı ve kendisinin Allah

⁵ Ethem Ruhi Fığlalı, "Bahâilik", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/Bahâilik>. Erişim Tarihi: 10.11.2021.

tarafından insanlara gönderilen bir peygamber olduğunu ileri sürdü. El-Beyan adı altında kaleme aldığı eserini, bu yeni peygamberliğin kutsal kitabı olarak niteledi ve Kur'ân'dan üstün oluşunu temellendirmeye çalıştı. O kendisinin peygamberliği ile Kur'ân'ın neshedildiğini, dolayısıyla İslâm şeriatının emir ve yasaklarının kaldırıldığını ve el-Beyan ile yeni hükümlerin getirildiğini ileri sürdü. Mirza Ali'nin bu iddiaları, cahil halk kitleleri arasında belirli ölçüde taban bulmasına karşın, aralarında yöneticilerin ve alimlerin de bulunduğu önemli bir kesimi rahatsız etti. 1850 yılında Tebriz'de Şah Nâsırüddin'in huzurunda, âlim ve fakihlerle yaptığı münazara onun için bir anlamda sonun başlangıcı oldu. Bu yüzden hakkında soruşturma açıldı ve küfre düştüğü yönünde fetva verildi. Bu doğrultuda bir müddet hapis hayatı geçirdi; 1266 / 1850 yılında da kurşuna dizilerek öldürüldü. Taraftarları Mirza Ali Muhammed'in ölümünden Şah Nâsırüddin'i sorumlu tuttular ve 1852 yılında Şah'a karşı başarısız bir suikast girişiminde bulundular. Tarikatın pek çok üyesi bu sebepten ya öldürüldü ya da sürgün edildi. Mirza Ali'nin öğrencisi ve müridlerinden olan Subh-i Ezel Mirza Yahya ve Bahâîliğin kurucusu olan kardeşi Mirza Hüseyin Ali de hapsedilenler arasındaydı; ancak İngilizlerin ve Rusların baskısıyla öldürülmekten kurtuldular ve Bağdat'a sürgün edildiler. Halkın istememesi üzerine de önce İstanbul'a, daha sonra da Edirne'ye sürgün edildiler. Bu süreç, artık Bâbîliğin Bahâîliğe dönüştüğü zaman dilimi olması bakımından önemlidir.

Mirza Hüseyin Ali, babasının sarayda görevli olmasından dolayı iyi bir muhitte yetişmiştir. Yirmili yaşlarda babasının ölmesi üzerine saraydan ayrıldı ve çeşitli dini gruplarla tanışma fırsatı yakaladı. Bâbîlik bunlardan birisiydi. O kardeşi Mirza Yahya Nuri ile 1844 yılında, kendisiyle hiç tanışmadığı halde Mirza Ali Muhammed'in görüşlerini benimsemiş ve Bâbîliğin müntesipleri arasına katılmıştır. Bâbîlik üzerindeki siyasî baskının artması sonucu kardeşi ile uzun süren bir sürgün hayatı yaşadı. Bağdat'taki sürgün yıllarında Bâb Mirza Ali Muhammed'in vekilliği konusunda kardeşiyle anlaşmazlık yaşadı. Bunun üzerine Bağdat'tan gizlice kaçtı ve Süleymaniye dağına yerleşerek iki sene süren bir çile hayatı yaşadı. Mirza Hüseyin Ali'nin bu gizemli tavrı, Bâb Mirza Ali Muhammed'den sonra lidersiz kalan Bâbîler arasında büyük yankı uyandırdı ve kendisini hareketin başına geçirecek sosyo-kültürel zeminin oluşumuna yardımcı oldu. Nitekim Mirza Hüseyin iki yıllık çile hayatından sonra Bağdat'a döndüğünde ummadığı bir ilgiyle karşılaştı. Bâbîler'in çoğu onun etrafında toplanmış, Bağdat şehri, İran'dan bile çok sayıda ziyaretçinin akınına uğramıştı. O bu ilgiyi iyi değerlendirdi ve 1863 yılında Bahâîliğin temellerini attı. Bağ-ı Rıdvan denilen bir yerde Bab Mirza Ali Muhammed'in "Allah'ın ortaya çıkaracağı zat" şeklinde haber verdiği kişinin kendisi olduğunu söyleyerek, Bâbîleri kendisine uymaya çağırdı. Onun bu daveti Bâbîler arasında genelde olumlu neticeler verdi; karizmatik yapısı nedeniyle de taraftarlarınca "Allah'ın ululuğu, güzelliği,

rahmeti ve lütfü” anlamında Bahâullah olarak anılmaya başlandı. Bu niteleme aynı zamanda Bâbîliliğin, artık Bahâîlik olarak adlandırılması sonucunu doğurdu. Bâbîlerden onun davetine uymayanlar da oldu. Kardeşi Mirza Yahya Nuri’nin önderliğindeki bir kesim onun iddialarına karşı çıkıp Bâbîliği devam ettirdi. Aradaki ayrılık, hareket içerisinde bir bölünmeyi kaçınılmaz hale getirdi. Mirza Hüseyin’in Bağdat’taki faaliyetleri, yerel halkı ve alimleri rahatsız etti. Onların yaptığı şikâyet üzerine de Mirza Hüseyin Ali önce İstanbul’a ardından da Edirne’ye sürgüne gönderildi. Ancak bu sürgün sırasında Mirza Hüseyin’in, aralarında Osmanlı devletinin de olduğu birçok hükümete, davetine uymayı telkin eden mektuplar yazması Osmanlı yönetimini rahatsız etti. Mirza Yahya Nuri ve taraftarları Kıbrıs’a, Mirza Hüseyin ve taraftarları da Akka’ya sürgün edildi. Mirza Hüseyin 1892’de, kardeşi Mirza Yahya da 1902 yılında öldü. Mirza Hüseyin’in ölümü sonrasında yerine Abdülbahâ ünvanıyla halef tayin ettiği büyük oğlu Abbas Efendi hareketin başına geçti. 1908 yılında Abbas Efendi, meşruiyetin ilanı ile birlikte Osmanlı idaresinin baskısından kurtulan Bahâîliğin kurumsal yapılanması ve farklı bölgelere yayılması noktasında önemli çabalar gösterdi. Bu kapsamda Mısır, Avrupa ve Amerika’da kapsamlı faaliyetler yürütüldü. İsrail’in Hayfa kenti, Bahâîliğin merkezi olarak seçildi ve I. Dünya Savaşı sırasında oluşan siyasî konjonktürün de etkisiyle Bahâîlik faaliyet alanını iyice genişletti. Abbas Efendi’nin 1921 yılında ölmesiyle, hareketin başına ilk torunu olan Şevki Efendi geçti. Yaşının genç olması ve Amerika Bahâîlerinden bir hanımla evli olması, Şevki Efendi’nin Bahâîliğin tüm dünyada yayılması noktasında geniş kapsamlı faaliyetler gerçekleştirmesine yardımcı oldu. Şevki Efendi, çocuğu olmadığından, Bahâîliğin kendisinden sonra idaresini “baş koruyucular” olarak nitelendirdiği 27 kişilik yardımcı heyetine havale etti. Onun 1957 yılında ölmesi üzerine hareket, İsrail’in Hayfa kentindeki Umûmî Adalet Evi (Universal House of Justice) adıyla kurulan teşkilat bünyesinde söz konusu yardımcılarının kontrolünde varlığını sürdürdü. İslâm’dan bağıni kopararak bağımsız bir dini harekete dönüştü. Günümüzde özellikle İran, Amerika, Avrupa, Afrika ve Pakistan’da faaliyetlerde bulunan Bahâîliğin, tüm dünyada dört milyon civarında taraftarının olduğu kaydedilmektedir (Fığlalı, 1991, s. 467–8). Dünya Bahâîleri, yeni din üzerinde tek karar verici makam olan ve kararlarında masum addedilen Umûmî Adalet Evi’ne gönderecekleri dokuz kişilik üst düzey idarecilerini, kendi bölgelerinde ya da ülkelerinde yaptıkları seçimle belirlemektedirler.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAHÂİLİĞİN DOĞUŞU VE TEMEL İNANÇLARI

1.1. Bahâullah'ın Ortaya Çıkışı

Ortaya çıkışı Mirza Ali Muhammed'e dayanan Bâbilik daha sonra Mirza Hüseyin Ali'nin katkıları sayesinde Bahâilik adıyla devam etmiştir. Yani Bahâiliğin temellerinin, Mirza Ali Muhammed tarafından atıldığı, onun fikirlerinin ise İran medreselerinde din eğitimi aldığı dönemlerde şekillendiği ve Mehdi inancı konusunda Şeyhlik hareketinin görüşlerini benimseyip kendisinin Mehdiye açılan kapı olduğunu ilan etmesi ile başladığı kabul edilmektedir.⁶

Bahâilere göre Mirza Ali Muhammed Bâb'tır. Onun kendisinden sonra halefi olarak tayin ettiği kişinin de şüphe kabul etmeyecek bir kesinlikle Mirza Hüseyin Ali olduğunu iddia etmektedirler. Oysa tarihi verilere bakıldığında Mirza Hüseyin Ali ile Mirza Ali Muhammed'in yüzyüze görüşmedikleri anlaşılmaktadır.⁷ Bazı Bahâilere göre ise Mirza Ali Muhammed'in Yahya en- Nuri'yi tayin ettiğine dair vasiyeti olduğu kabul edilmektedir. Bâb'ın bu davranışının arkasında Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'yi o günün tehlikelerine karşı korumak niyeti olduğu iddia edilmektedir. Diğer bir görüşe göre ise Bâb hiçbir zaman Yahya en- Nuri'yi tayin etmemiş olup o belgenin bizzat Yahya en- Nuri tarafından düzenlenen sahte bir belge olduğu kabul edilmektedir. Bu iddialarını ise Yahya en- Nuri'nin uzunca bir süre Bâb'ın eserlerini kopyalamakla görevlendirilmiş olmasına dayandırarak onun Bâb'ın yazısını çok iyi taklit ettiğini söylemişlerdir.⁸

Bahâilere göre Mirza Ali Muhammed gaib imamın vekili, büyük zuhur olan Bahâullah'ın geleceğini müjdeleyen bâbdır.⁹ Bu varsayımdan hareket ettikleri için onun sözleri tartışma kabul etmeden bir delil olarak kabul edilmektedir.¹⁰

Mirza Ali Muhammed'in bâb olduğuna inanan Bahâiler, onun Tanrı Günü'nün yakında geleceğini ve kendisinin de İslam kitaplarında vaat edilen "Mehdi" olduğunu ilan etmesiyle dünya için bir umut ortaya çıktığını kabul etmektedirler. Onlara göre Bâb, insanlığın, hayatının

⁶ Ali Albayrak- Ömer Faruk Teber- Yusuf Gökalp, Anadolu' da Bahâi Faaliyetlerinin Tarihsel Bir Yansıması: Emin Ali' nin "Bahâi Hareketi Hakkında İlmî Bir Tetebbu" Adlı Makalesi, Türk Akademik Araştırmalar Dergisi, 5/4 (2020), s. 561.

⁷ Ethem Ruhi Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1994, s. 47.

⁸ İpek, *Subh- ı Ezel Yahya ve Ezeliler*, s. 62.

⁹ Şevki Efendi, *Bahâi Dininin I. Yüzyılı*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Basım Dağıtım, İstanbul 1995, s. 11.

¹⁰ Muhammed Ebu Zehra, *İslam' da Siyasi ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, çev. Abdülkadir Şener, Hisar Yayınevi, İstanbul 1976, s. 264.

tüm yönleri ile yeniden düzenlenmesine tanık olacağı bir devrin eşiğinde olduğunu anlatmaktaydı. Henüz ortaya çıkmamış olan bilgi ilanları, yeniçağın çocuklarının bile on dokuzuncu yüzyılın en üstün bilginlerini geçmelerini sağlayacak türden olacak olup Tanrı insan ırkının bu değişiklikleri, ahlaki ve ruhani yaşamında bir değişim geçirerek kabul etmesini istemekteydi. Bâb'ın en önemli görevi ise insanlığın bu gelişmelerinin özünde yatan olay için, tüm dinlerin inananlarının beklediği “Tanrı'nın Göstereceği Kimse” olan, evrensel olacak olan Tanrı'nın Elçisi'nin zuhuruna hazırlamaktı.¹¹ Onlara göre, bu hazırlık neticesinde de Bahâullah on dokuzuncu yüzyılın peygamberi olarak gönderilmiştir.¹² Bin yıl sürecek olan yeni bir dönem yaklaşırken insanların en önemli gereksinimi, insan doğasını toplum ile bütünleştirecek bir görüştür. İnsanların bu içgüdü ile dünyayı sarsan ve kendilerini tüketen bir dizi ideolojik çıkmazlara girdikleri görülmüştür. Umut kırıcı sonuçları olsa da bu çabaya bağlanan istek, gereksinimin derinliğini ortaya çıkarıyordu. Çünkü insanlık tarihinin gidişatı yönünde bir inanç birliği yoktu. Tüm insanların kendilerini adayacağı, dünya çapında bir toplum temeli atmak için Bâb Mirza Ali Muhammed tarafından geleceği müjdelenen Bahâullah, Tanrı elçisi olarak İlahi bir vahyi getirmekle görevlendirilmiştir.¹³

1.1.1. Bahâullah'ın Hayatı

Bahâiler tarafından Cemal-i Mübarek¹⁴ de denilen fakat kendisinin seçmiş olduğu “Bahâullah” lakabıyla meşhur olan, asıl adı ise Mirza Hüseyin Ali el- Mâzenderânî en- Nûrî, Bahâiliğin kurucusudur.

Mirza Hüseyin Ali 20 Muharrem 1233 (m. 12 Kasım 1817) tarihinde Tahran'da dünyaya gelmiştir. İran'ın kuzeyinde, Mazenderan dolaylarındaki Nur kasabından olduğu için nispesi “en- Nurî”dir. Babası Mirza Abbas Büzürg olup İran Şahı'nın sarayında maliye işlerinden sorumludur. Annesi Hatice Hanım ise Tahran'da oturan büyük ve soylu bir ailenin kızıdır.¹⁵ Bu sebeplerden dolayı Mirza Hüseyin Ali'nin sarayda iyi bir eğitim gördüğü tahmin edilse de Bahâilere göre O, “ümmi” olup hiçbir medreseye gitmemiştir.¹⁶ Toplam on yedi kardeşi vardır. Bu kardeşlerinden Sakine Hanım, Mirza Musa, Mirza Muhammed Hasan, Mirza Muhammed Kuli, Sarih Hanım Bahâullah'a inanlar arasında yer alırken; Mirza Yahya, Şah Sultan Hanım,

¹¹ Baha'i International Community Office of Public Information New York, *Hz. Bahâullah*, çev. Cüneyt Can, Baha Basım Dağıtım, Ankara 2021, s. 12.

¹² Muhammet Fatih Demirdağ., *Dini Hareketlerin Bir Çeşidi Bahâilik*, Journal of Islamic Research, s. 394., 28/3 (2017), ss. 389-99.

¹³ Baha'i International Community Office of Public Information New York, *Hz. Bahâullah*, s. 9.

¹⁴ Enver BehnanŞapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, Elif Kitapevi, İstanbul 2004, s. 487.

¹⁵ İrfan Arıbaş, *Kutsal Aileler: Hz. Bâb ve Hz. Bahâullah'ın Aileleri*, Ankara 2009, s. 20.

¹⁶ Ali Acar, “Sosyolojik Açıdan Bahâilik”, *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 21 (1986), s. 211.

Mirza Taki ise ona inanmamışlardır.¹⁷ Hayatı boyunca üç evlilik yapan Mirza Hüseyin Ali, ilk evliliğini on sekiz yaşlarında Asiye Hanım ile gerçekleştirmiş olup bu evlilikten yedi çocuğu doğmuştur. Çocuklarından Abbas Efendi (Abdülbâha)¹⁸, Behiye Hanım ve Mirza Mehdi hayatta kalmış diğerleri küçük yaşlarda vefat etmişlerdir.¹⁹

Babası Mirza Abbas Büzürg'ün vefatı üzerine Mirza Hüseyin Ali'ye sarayda kalması ve babasının görevini devralması teklif edilmiştir. O ise kendisi için hükümette açık olan bu vezirlik makamını geri çevirmiş olup sarayı terk etmiş ve kendisini insani yardım işlerine adanarak "fakirin babası" unvanını almıştır.²⁰ Beş sene kadar seyahatlerde bulunmuştur. Tahran'da bulunduğu bu seyahatlerinin birinde, Bâb Mirza Ali Muhammed'in müritlerinden Molla Hüseyin ile tanışmıştır. Molla Hüseyin ona Mirza Ali Muhammed'in fikirlerini anlatmıştır. Mirza Hüseyin Ali 1844 senesinde yirmi yedi yaşındayken Mirza Ali Muhammed'i hiç görmemiş olmasına rağmen Bâbilerin arasına katılmıştır. Sonra kendi memleketi Mazenderan'a, oradan da Horosan'a geçerek Bâbiliği yaymaya çalışmıştır. Artık çevresinde Bâbilğin reislerinden biri olarak anılmaya başlamıştır.²¹ Mazenderan'da Bâbilere karşı olan Molla Tahir Kazvinî'nin ölü bulunması birçok Bâbi'yi zan altında bırakmış olup Bâhaullah Mirza Hüseyin Ali de bu olay sonucu bir müddet tutuklanmıştır.²²

1848 yılında Mirza Ali Muhammed Çehrik Kalesi'nde hapiste tutulurken Mirza Hüseyin Ali, Mazenderan'a bağlı Bedeşt köyünde Bâbileri toplantıya çağırmıştır. Bu toplantıyı perde arkasından yürütmüştür. Toplantıda, geçmişteki inanç sistemlerinin gözden geçirilmesi, el- Beyan'ın kutsal kitap olarak kabul edilmesi ve bu kutsal kitap ile uyuşmayan inanç ve ibadetlerin terk edilmesi, Bâb'in haptisten kurtarılması için yapılması gerekenlerin neler olduğu konuşulmuştur.²³ Kurretu'l- Ayn lakaplı Zerrin Tac'ın toplantıda alınan kararda Bahâullah'ı desteklemiş olması, ona güç ve etki kazandırmıştır.²⁴ Bu toplantıda İslam şeriatını ilga eden yeni bir şeriatın geldiğine dair söylemler Bâbiler arasında da ayrılıklara sebep olmuştur. Özellikle toplantı sonrası, alınan kararların diğer illerde yaşayan Bâbilere de ulaştırılması için

¹⁷ Arıbaş, *Kutsal Aileler: Hz. Bâb ve Hz. Bahâullah'ın Aileleri*, s. 22.

¹⁸ Mirza Hüseyin Ali öldüğü zaman yerine Abdülbahâ lakabı verilen oğlunu halef tayin etmiştir. Abbas Efendi Osmanlı Devleti'nde meşrutiyetin ilan edilmesi ile baskılardan kurtulunca Bahâilğin kurumsal yapılanmasını sağlamış olup daha geniş kitlelere yayılmasında da önemli çabalar sergilemiştir. Bu kapsamda İsrail'in Hayfa şehrini Bahâilğin merkezi haline getirip Mısır, Amerika ve Avrupa'da faaliyetlerde bulundu." Ömer Faruk Teber, "Mehdilik İnancı Temelinde Oluşan Geç Dönem Mezhepler", *İslam Mezhepler Tarihi*, ed. Mehmet Ali Büyükkara, s. 201.

¹⁹ İrfan Arıbaş, *Kutsal Aileler: Hz. Bâb ve Hz. Bahâullah'ın Aileleri*, s. 23

²⁰ Baha'i International Community Office of Public Information New York, *Hz. Bahâullah*, çev. Cüneyt Can, s. 11.

²¹ Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 47.

²² Neyir Özşüca, *Bahâi Dini: Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, Başnur Matbaası, Ankara 1967, s. 44.

²³ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 33.

²⁴ Özşüca, *Bahâi Dini: Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 29.

toplantıya katılan Bâbiler, Tahran, Horosan, Mazenderan gibi birçok farklı yere görevli olarak dağıldılar. Bu durum ise Şii âlimleri ve İran halkını rahatsız etmeye başladı.²⁵

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali ise toplantı sonrası Bâbiliğin propagandasını yapmak üzere Tahran'a döndü. Ancak ülkenin pek çok yerinde Bâbi isyanları patlak verince isyanları bastıramayacağını düşünen Kaçar Hanı Nasıruddin Şah sert tedbirler almaya başladı. 1850 senesinde Bâb Mirza Ali Muhammed'in Tebriz'de kurşuna dizilerek idam edilmesi kararı üzerine Bahâullah Mirza Hüseyin kendisini korumak üzere güvenli olan Irak'a gitmiştir.²⁶ Kısa bir zaman sonra tekrar Tahran'a gelmiştir. Ancak Bâb'ın intikamını almak isteyen Bâbiler tarafından Şah'a karşı düzenlenen başarısız bir suikast girişiminden sonra, ülke genelindeki tüm Bâbilerin cezalandırılması üzerine bazı Bâbiler gibi Mirza Hüseyin Ali de hapse atıldı. Bahâilere göre, Bahâullah hapiste olduğu gecelerin birinde ilk vahyi de almıştı.²⁷ Rus ve İngilizlerin Şah'a uyguladıkları baskı nedeniyle bu tutukluluk hâli uzun sürmedi, Bağdat'a sürgün edilmek üzere serbest bırakıldı.²⁸ Bu karar sonrası 1853 yılında bir daha dönmek üzere ailesiyle beraber Tahran'dan ayrılmış olup Bağdat'a yerleşmiştir.²⁹

Bağdat, Mirza Hüseyin Ali'nin ilk sürgün yeridir. Burada Bâbiler arasındaki şöhreti de artmaya başlamıştır. Bâb'ın ölmesi ile Bâbiler, Mirza Hüseyin Ali'nin rehberliğine ihtiyaç duyduklarını söylüyorlardı.³⁰ Mirza Hüseyin Ali ise bu duruma karşılık veremiyordu. Çünkü Bâb Mirza Ali Muhammed öldürülmeden önce kendisinden sonra zuhur edecek olan "el-müsteğas"ın iki bin yıl sonra geleceğini açıkça söylemişti. O zamana kadar hiçbir zuhur olmayacağı için Mirza Hüseyin Ali'nin baba bir kardeşi olan Yahya en-Nûrî'yi halefi kıldığını da gizli bir vesika ile bildirmişti.³¹ Tüm bunlara rağmen Mirza Hüseyin Ali, kendisinin Bâb Mirza Ali Muhammed tarafından Allah'ın zuhur edeceği el-müsteğas olarak müjdelendiğini ve Bâbilerin de bu çağrıya cevap vermesi gerektiğini söylüyordu. Baba bir kardeşi Yahya en-Nûrî de elindeki nüshayı göstererek Bahâullah'ın iddialarının yalan olduğunu ortaya çıkarmaya çalışıyordu. Bu olay sonucunda Bâbilerin arasına tefrika girmiştir.³² Bu durumdan sonra Bâbiler ikiye ayrılmıştır. Bazıları Yahya en-Nûrî'yi haklı bularak onun peşinden giderken büyük bir çoğunluğu ise Mirza Hüseyin' i haklı bularak onun peşinden gitmişlerdir.³³

²⁵ Neyir Özşüca, *Bahâi Tarihi Özeti*, Baha Basım Yayım, İstanbul, 1987. s. 30.

²⁶ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 54.

²⁷ Özşüca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 52.

²⁸ Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 48.

²⁹ Günay Tümer- Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, 1997. s. 359.

³⁰ Huşmand Fathezam, *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi, Işık Yayınevi, Adana 1995, s. 47.

³¹ Abid Taherzadeh, *Hız. Bahâullah'ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1995, c.I, s. 260.

³² Hacı Çiçek, "Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3/6 (2017), s. 137.

³³ Saffet Sarıkaya, *İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler*, Rağbet Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 233.

Bahâilere göre, Mirza Hüseyin Ali'nin kendisinin "Allah'ın izhar edeceği kimse" olduğunu ilan etmesine baba bir kardeşi Yahya en- Nûrî'nin sert tepki vermesinin tek sebebi, Bâb'ın ölümünden sonra kendisinin başa geçmeyi istemesidir. Allah, Mirza Hüseyin Ali'yi seçince de kıskanmıştır ve hileye başvurarak o vesikayı kendisi tertip etmiştir.³⁴ Mirza Hüseyin ise baba bir kardeşinin bu hileli davranışlarından dolayı derin bir kedere kapılarak Süleymaniye Dağlarında yaklaşık iki yıl inzivaya çekilmiştir.³⁵

Mirza Hüseyin Ali, Süleymaniye Dağlarındaki inzivasını sonlandırıp tekrar Bağdat'a döndüğü 1856 yılında Bâbilerin aralarındaki tefrikanın iyice artmış olduğunu gördü. Ona göre tüm bunların müsebbibi Yahya en- Nûrî idi. Bahâullah Mirza Hüseyin Ali, Bağdat'ta bulunduğu süre boyunca birçok eser kaleme alarak Bâbiler arasındaki otoritesini arttırmıştır. Böylelikle Yahya en- Nûrî'nin, Mirza Hüseyin Ali'nin gölgesinde kalmaya başlamasına karşın Bağdat'ta kaldığı on bir senede Bâbiler üzerindeki etkisini iyice arttırdığı görülmektedir.³⁶ Mirza Hüseyin Ali ve diğer Bâbiler Bağdat'ta buldukları süre boyunca Mirza Ali Muhammed'in vasiyetine sadık kalarak onun fikirlerini yaymakla beraber Mirza Hüseyin Ali, onlardan daha fazlasını talep ederek kendi fikirlerine de uymalarını sağlayarak ön plana çıkmaya ve Bâbileri etkisi altına almaya çalışmıştır.³⁷

Bağdat o zamanlar Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinde olup Mirza Hüseyin Ali'nin Bağdat ve çevresindeki faaliyetleri ile etkisini arttırıyor oluşu İran ve Osmanlı arasında siyasi bir sorun haline gelmeye başlamıştır.³⁸ İran, Osmanlı Devleti'nden Mirza Hüseyin Ali ve Bâbilerin kendisine iade edilmelerini bu mümkün değilse de İran'dan uzak olacak başka bir yere sürgün edilmelerini talep etmiştir.³⁹ Osmanlı Devleti de İran ile bir antlaşma yaparak Bâbileri 1863'te Bursa ve Edirne gibi yerlerde ikamet edecek şekilde İstanbul'a sürgün etti. Bu sürgün cezası Bâbiler için bir kırılma noktasını oluşturan Rızvan Bahçesi adını verdikleri yerde veda toplantılarını yaptıkları tarih ile aynı tarihe denk gelmiştir.⁴⁰

İstanbul'a sürgün edileceklerine ilişkin emir kendilerine ulaştırılınca Mirza Hüseyin Ali kendisine tabî olan Bâbileri Rızvan Bahçesi adını verdikleri yere çağırdı. Toplantıda onlara İstanbul'a gitmek için hazır olduğunu, onlarla belki de son görüşmesi olduğunu ve ilahi emrini bildirmiştir.⁴¹ Bu toplantıda Mirza Hüseyin Ali, Bâbın halifesi olduğu iddiasını daha da ileriye taşıyarak kendisinin Allah'ın zuhur edeceği el- müsteğas olduğunu, ilahi bir vazife ile

³⁴ Huşmand Fatheazam, *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi, Işık Yayınevi, Adana 1995, s. 47.

³⁵ Bahâullah, *İkan Kitabı*, s. 106, 108.

³⁶ Bahâullah Mirza Hüseyin, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, çev. Atilla Bahçuvan, Işık Yayınevi, Adana 1985, s. 53.

³⁷ Abdülhamid, *İslam'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, s. 182.

³⁸ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 78.

³⁹ Süleyman Özkaya, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi*, Akademi Kitabevi, İzmir 2000, s. 46

⁴⁰ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 53.

⁴¹ Özkaya, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi*, s. 50.

görevlendirildiğini tüm Bâbilere ilan etmiş ve onların kendisine biat etmesini istemiştir.⁴² Bu toplantılar 1863 yılı 21 Nisan'dan başlayarak Bahâilerin en büyük bayramları olan 2 Mayıs'a kadar devam etmiştir. Her ne kadar bir veda toplantısı olarak tertip edilmiş olsa da Rızvan Bahçesi olarak isimlendirdikleri bu toplantılar Bahâiler için ahitleşme anlamı taşıdığından dolayı, Bahâilik dini kurumsallaşınca, dinî bir bayram olmasının yanında çağın Tanrı Mazharı'nın ilan olduğu gün şeklinde de ifade edilmiştir.⁴³ Bahâullah da bu ahitleşme için eseri Kitabü'l- Akdes' de "... bütün yaratıkların paklık denizine daldığı gün" ifadelerini kullanmıştır.⁴⁴

İran ve Osmanlı hükümetleri arasında yapılan antlaşma sonucu 3 Mayıs 1863 tarihinde Bağdat'tan ayrılmış olup üç ay yolculuktan sonra İstanbul'a ulaşan Mirza Hüseyin Ali, Mirza Yahya en- Nûrî, aileleri ve diğer Bâbiler orada da dört ay kaldıktan sonra Edirne'ye sevk edilmişlerdir.⁴⁵ Bahâullah'ın, Yahya en- Nûrî'nin sürgün edilenler arasında isminin olmadığını bu yüzden de gelmesini istemediği nakledilirken Yahya en- Nûrî'nin de Bâbileri baba bir kardeşinden uzak tutmak için kafiyele sonradan gizli yollarla katıldığı nakledilmiştir.⁴⁶

Edirne'ye geldikleri zaman Bahâullah ve Yahya en- Nûrî'nin arasındaki düşmanlık iyice artmıştır. Hatta birbirlerini zehirlemeye teşebbüs edecek kadar ileri gitmişlerdir.⁴⁷ Artık propagandalarını ayrı ayrı yürütmektedirler. Mirza Hüseyin Ali "Allah'ın zuhur edip ortaya çıkaracağı zat"ın kendisi olduğunu ispat etmeye yönelik çalışmalar geliştirirken Yahya en- Nûrî de Bâbilerin meşru halefi olarak devam ederek kendisinin veli bir zat olduğunu ispata çalışmıştır. Fakat çok zaman geçmeden Mirza Hüseyin Ali, Yahya en- Nûrî'yi ve onun tarafında olanları saf dışı bırakmıştır.⁴⁸ Bundan sonra da Bâbilerin çoğunluğu tarafından Bâb'in halefi, ilahi emrin gerçek sahibi olarak anılmıştır. Fakat o "Bahâullah" olarak anılmayı tercih etmiştir. Bu şekilde anılmak istemesinin temel sebebi ise İmamiyye Şiası'na göre İmam Ali Rıza, İmam Muhammed Bakır'dan Ramazan ayının seher vakti okunan bir dua rivayet etmiş olmasıdır. Bu duada "Bahâullah" yani Allah'ın ululuğu, nuru, parlaklığı, azameti, rahmeti, lutfü, güzelliği vb. yüce hasletleri zikredilmektedir. İşte Mirza Hüseyin Ali de kendisini Bahâullah olarak isimlendirerek insanların yıllardır kendisine dua ettiğini ve yalvardığını söylemiştir.⁴⁹

⁴² Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 53.

⁴³ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 154- 155.

⁴⁴ Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 124.

⁴⁵ Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 53.

⁴⁶ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 170.

⁴⁷ Abid Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1998, c. II, s. 170.

⁴⁸ Özkaya, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi.*, s. 53.

⁴⁹ Fırlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 55.

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali ve taraftarlarının Edirne'ye sürgün edilmelerinden daha beş sene geçmişken Osmanlı-Sünni toplum yapısına aykırı kabullerinin iyice yaygınlaşması toplumda tepkilere sebep olmuştur. Sünni halk onların toplumda huzursuzluk çıkardığını öne sürmüştür. Bunun yanı sıra Bahâiler kamu düzenini ve halkın huzurunu bozmaya yönelik faaliyetler ve devlette kargaşaya sebep olarak isyan çıkarma gibi siyasi suçlarla da itham edilmişlerdir. Sultan Abdülaziz de bir ferman yayınlayarak onların yeniden sürgün edilmelerine karar vermiştir. Bu sefer 12 Ağustos 1868 tarihinde Bahâiler yani Mirza Hüseyin Ali ve taraftarları Filistin sınırlarındaki Akka'ya, Ezeliler yani Mirza Yahya en- Nûrî ve taraftarları da Kıbrıs'a sürgün edilmişlerdir.⁵⁰

Bahâullah ve ailesi Edirne sürgününden sonra Bahâullah'ın hayatının son yirmi dört yılını geçireceği Akka'ya sürgün edilmiştir.⁵¹ Akka kalesinde yaklaşık iki sene hapis yattıktan sonra yedi sene de kısmi olarak tutuklu kalmıştır. Bahâullah'ın hapsedilmesi hükmü resmi olarak kaldırılmamış olup Akka'ya atanan yeni Vali Ahmet Tefvik Bey tarafından kalenin surların dışına çıkabilme ve Behçe isimli konağa yerleşebilme şeklinde uygulanmıştır.⁵² Bu karardan sonra Bahâullah faaliyetlerini daha hür bir şekilde sürdürme imkânını elde etmiş olup oğlu Abdülbahâ'ya çeşitli görevler vererek Bahâi inancını Akka'nın dışında da yaymayı başarmıştır.⁵³

Mirza Hüseyin Ali, Bahâilerce ilahi bir emir olarak yapılmış olan, 1890 yılında Hayfa ziyaretinde burada bulunan Kermil Dağı'na çıkmış ve oraya büyük bir çadır kurmuştur. Bu dağın kutsal bir dağ, çadırının da peygamber otağı olduğunu söylemiştir.⁵⁴ Ardından da Behçe isimli konağında 29 Mayıs 1892 senesinde yetmiş beş yaşındayken vefat etmiştir. Vefat etmeden önce de yerine halef olarak büyük oğlu Abdülbahâ lakabıyla anılan Abbas Efendi'yi tayin etmiştir. Bundaki amacının ise kendisinden sonra herhangi bir bölünmeye uğramalarını engellemek olduğunu söylemiştir.⁵⁵

⁵⁰ Özkaya, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi*, s. 60.

⁵¹ Gloria Faizi, *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1994, s. 18.

⁵² Abid Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 2001, c. III, s. 285.

⁵³ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 201.

⁵⁴ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 200.

⁵⁵ Gloria Faizi, *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Eserler Basım Dağıtım, İstanbul 1994, s. 19.

1.2. Bahâullah'ın Temel Fikirleri

Bu başlık altında Bahâullah'ın her iddiasının kaynağının temeli olan nübüvvet ve uluhiyet konusuna özet bir biçimde değinilecektir. Bu konu ile ilgili detaylı bilgilere ise “Bahâiliğin Esasları” başlığı altında yer verilecektir.

Bahâullah'ın en temel fikri kendisinin Allah'ın en yüce zuhuru olduğunu ve getirdiği dinin emirlerinin de bin yıl sürecek olduğunu iddia etmesidir. Bu iddiası ile kendisinin yeni bir din getirdiğini ima etmiş olmaktadır. Ona göre her bin senede bir peygamber gelmelidir. On dokuzuncu yüzyılın peygamberi de Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'dir.⁵⁶

Bahâullah'a göre Allah, eşi ve sonu olmayan bir varlık olmakla beraber hiçbir şey de ona benzememektedir. Lakin Allah'ın vücudu emrin mezhahirine muhtaçtır. Bu yüzden Allah'ın zuhuru devamlı olmalıdır. Zuhur ettiği kişiler ise peygamberler olmaktadır.⁵⁷

1.3. Bahâullah'ın Eserleri

Bahâilere ümmi olduğunu iddia ettikleri Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'nin, ilk vahyini de otuz yaşlarında Tahran'da Siyah Çal'da tutuklu olduğu 1850- 1853 yılları arasında aldığını savunmaktadırlar.⁵⁸ Burada ilk vahyini aldığını ifade eden Mirza Hüseyin Ali de Kurdu Oğlu Risalesi'nde “Tanrı'nın Mazharı” makamının ilk işaretini aldığını yazmıştır.⁵⁹ Bağdat, Edirne, Akka gibi sürüldüğü her yerde eser te'lif etmeye devam etmiştir. Bu eserlerinin hepsini vahiy yoluyla yazdığını iddia etmiştir. Toplam yüz elli sekiz kitap ve levih kaleme aldığı bilinmektedir. Bu eserlerin hepsi Bahâiler için kutsal kitap sayılmaktadır.⁶⁰

Mirza Hüseyin Ali, Tahran'da hapis tutulduğu zamanlarda almış olduğu ilk vahyini Nasiruddin Şah'a bir mektup ile bildirmiştir. Bu mektup da şöyle yazmıştır:

“Ben kullardan biri gibiydim ve yatağında uyuyordum. Nurlular nurlusunun rüzgarı üzerime esti ve bana tüm şeylerin bilgisini öğretti. Bu benim katımdan değildir, güçlüler güçlüsü ve her şeyi bilicinin katındandır. Sesimi yer ile gök arasında yükseltmemi emretti. Bu yüzden başıma anlayış sahibi her insanın gözyaşlarının dökülmesine neden olan işler geldi”.⁶¹

Mirza Hüseyin Ali “Heykel Sûresi”, “Rüya Levhi” gibi eserlerinde de ilk vahiyden bahsetmiştir. Vahiy kendisine getiren İlahî varlığın genç bir kız şeklinde geldiğini anlatmıştır. Heykel Sûresi'nde bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

“Üzüntülerle çevrili bulunurken, kafamın üzerinde fevkalade ve tatlı bir sesin beni çağırıldığını duydum. Yüzümü çevirince bir genç kız gördüm ki, Rabbimin

⁵⁶ Fırlalı- Şimşek, “Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes”, s. 32.

⁵⁷ Fırlalı- Şimşek, “Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes”, s. 59.

⁵⁸ Fırlalı- Şimşek, “Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes”, s. 100.

⁵⁹ Bahâullah Mirza Hüseyin Ali, *Kurdu Oğlu Risalesi*, çev. Mecdettin İnan, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1976, s. 9.

⁶⁰ Yasin İpek, *İran ve Osmanlı Coğrafyasında Gelişen Bir Dini Hareket Olarak Bâbilik- Bahâilik ve Günümüz Türkiye'indeki Faaliyetleri* (Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2018, s. 131.

⁶¹ Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 2010, s. 52.

isminin hatırası onda şekillenmişti ve önümde havada asılı duruyordu. Siması Tanrı hoşnutluğunun süsü ile aydınlanıyor. Yanakları Rahman'ın parmakları ile parlıyordu. Yer ile gök arasında insanların yürek ve akıllarını çelen bir nida ile sesleniyordu. İç ve dış varlığıma benim ruhumu ve Tanrı'nın şerefli kullarının ruhlarını sevindiren haberler veriyordu.”⁶²

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'ye ait olup Bahâiler tarafından kutsal sayılan eserlerden bazıları şunlardır: Kitab-ı İkan, Dört Vadi ve Yedi Vadi, Küllü't-Ta'am Levhi, Levh-i Manikçi Sahip, Kelimat-ı Mekkune, Sahifeyi Şatiyye Levhi, Medinetü'r-Rıza Levhi, Medinetü't-Tevhid Levhi, Hurufatı Allin Levhi, Sûre- i Kadir Levhi, Levh-i Huriye, Levh-i Ayyeyi Nur, Levh-i Fitne, Şikkar Şikar Sevend Levhi, Cevahiru'l-Esrar Levhi, Sûretullah Levhi, Levh-i Mallahul Kuds, Sûre-i Nuş, Levh-i Bülbülü Fîrak,⁶³ Eshab Sûresi, Ahmed Levhi, Müluk Sûresi, Sultan Levhi, Hevdec Levhi, Nakus Levhi, Mesnevi Levhi, Bahâ Levhi, Ruh Levhi, Leylatu'l Kuds Levhi, Eşref Levhi, Damm Sûresi, Hac Sûresi, Nasır Levhi, Halil Levhi, Sirac Levhi, İbad Sûresi, Salman Levhi, Napolyan III'e Levih, Bedi Kitabı, Gusn Sûresi, Reis Sûresi,⁶⁴ Fuad Levhi, IX. Papa Pius'a Levih, II. Çar Alexander'a Levih, Viktorya'ya Levih, Sûretü'l- Heykel, Levh-i Peser-i Ammi, Ateş Levhi, Levh-i Ahbab, Tıb Levhi, Hikmet Levhi, Şehitlerin Sultanına ve Mahbubuna Levih, Burhan Levhi, Tecelliyat Levhi, İsrakat Levhi, Beşarat Levhi, Terazat Levhi, Napolyan III'e İkinci Levih, İttihad Levhi, Kelimatı Firdevsiye, Levh-i Akdes, Levh-i Maksud, Dünya Levhi, Rüya Levhi, The Times Levhi, Kermil Levhi, İbnü'z-Zıhb Risalesi ve Kitabü'l-Akdes,⁶⁵ Hz. Bahâullah'ın Sesi⁶⁶

1.3.1. Kitabü' l-İkan

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'nin Bağdat'tan sürgün edilmeden önce yazmış olduğu eserlerden biri olup Kitabü'l-Akdes'ten sonra en önemli eser olarak kabul edilir. Bahâilere göre ise, Huruf-i Hayy'dan sonra Bâb'ın emrini kabul etmiş olan Bahâullah'ın dayısı Hacı Mirza Seyyid Muhammed'e atfen Farsça⁶⁷ nazil olmuştur.⁶⁸ Hacı Mirza Seyyid Muhammed yeğeninini vaat edilen kimse olduğuna inanmıyordu. Bahâullah da ondan aklını karıştıran tüm soruları yazıp getirmesini istedi.⁶⁹ Bu olay üzerine te'lif edilmiş olan eser iki yüz sayfa civarında olup Bahâullah'ın dayısı Hacı Mirza Seyyid Muhammed'in sorularına verilen cevapları ihtiva

⁶² Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 64.

⁶³ Buraya kadar ismini yazdığımız eserler Bahâullah'ın Bağdat'ta iken kaleme aldığı eserleridir.

⁶⁴ Buraya kadar ismini yazdığımız eserleri de Edirne'de bulunduğu dönemlerde yazmış olduğu eserleridir.

⁶⁵ Buraya kadar isminin verdiğimiz eserleri de Akka sürgünü döneminde yazmış olduğu eserleridir.

⁶⁶ Bu eserin ne zaman ve nerede yazıldığı bilinmemektedir.

⁶⁷ Ahmet Fuat Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Mezhepler Tarihi Bilim Dalı, İstanbul 2006, s. 16.

⁶⁸ Bahâullah, *İkan Kitabı*, s. 2.

⁶⁹ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s. 16.

etmiştir.⁷⁰ Hacı Mirza Seyyid Muhammed'in kafasına takılan ve daha önceden hazırlamış olduğu sorulara kırk sekiz saat gibi kısa bir sürede verilen cevapları ihtiva eden bu eser, önceleri Risaley- i Kahal tercümesi "Dayıya Risale" olarak isimlendirilmişse de sonradan bizzat Bahâullah tarafından Kitabü'l- İkan şeklinde isimlendirilmiştir.⁷¹

Bu eserin bir kopyası Bahâullah'ın on sekiz yaşındaki oğlu Abdülbahâ tarafından yazıya geçirilmiş olup Bahâullah da kendi el yazısı ile bazı sayfalarının kenarlarına düzeltmeler yapmıştır. Bu eser uzun bir müddet dayısı Mirza Seyyid Muhammed'in ailesinde kalmış olup 1948 senesinde kitabı Şevki Efendi'ye teslim etmişlerdir. Şevki Efendi de bu eserin Bahâilerin merkezi niteliğindeki ve bugün İsrail sınırlarında yer alan Hayfa'da bulunan uluslararası arşiv binasına kaldırılmasını sağlamıştır.⁷² Bu eser, Mısır Merkezi Mahfili tarafından 1952 senesinde iki yüz sayfa olarak ilk defa basılmıştır.⁷³

Bahâullah bu eserinde önceden gönderilmiş olan peygamberleri ele alıp başlamayı tercih ederek onların çektikleri sıkıntılara değinmiştir. Getirdikleri ilahi mesajların benzer yönleri olduğunu iddia ederek bunları açıklamaya çalışmıştır. Bununla kendisine gelen yeni zuhurun anlaşılmasını ve peygamber olduğunu ispat etmeyi hedeflemiştir. Daha önce gönderilen peygamberlerin tam olarak anlaşılmamış olan ilahi mesajlarının İkan'ın nazil olması ile anlaşılır olduğunu da iddia etmiştir.⁷⁴

Bahâullah'ın bu eserinde dikkat çeken bir husus da kendisine sorulan sorulara ayet ve hadislerden yola çıkarak cevaplar vermiş olmasıdır.⁷⁵ Bu duruma bakıldığında İslam'ı red etmedikleri fakat hükmünün kalktığını savundukları anlaşılmaktadır.

1.3.2. Kelimat- ı Meknune (Saklı Sözler)

Bahâullah Mirza Hüseyin bu eserinin 1858 yılında Süleymaniye Dağlarında inzivaya çekildikten sonra Dicle nehrinin kenarında yürüyüşlere çıktığında kendisine nazil olduğunu ve içeriğini oluşturan ayetlerin tek levih olarak bir defa da indirildiğini söylemektedir. Muhtevasına bakıldığında Bahâullah bu eserin Hz. Muhammed'in vefatı ile üzüntüye gark olan Hz. Fatıma'yı sakinleştirmek üzere Cebrail tarafından getirilmiş olup Allah'ın indirdiği sözleri içermekte olduğunu iddia etmiştir. Yani Bahâilere göre bu eser Şiilikte meşhur olan Fatıma'nın gizli kitabıdır.⁷⁶ Babasının vefatı üzerine Hz. Fatıma'nın üzüntüsünü dindirmek için Allah'ın emriyle Cebrail'in ağzından çıkıp İmam Ali'ye yazdırılan bir eserdir. Bu yüzden "Hz.

⁷⁰ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 168.

⁷¹ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 173.

⁷² Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 175.

⁷³ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s. 16.

⁷⁴ Taherzadeh, *Hz. Bahauallah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 176.

⁷⁵ Bahâullah, *İkan Kitabı*, s. 10, 12, 27.

⁷⁶ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s. 17.

Fatıma'nın Saklı Kitabı" olarak da anılmıştır.⁷⁷ Bu kitabın içeriğinin Kur'an'dan hiçbir şey barındırmadığı, Kur'an'dan yetmiş kat büyük olduğu ve Hz. Ebu Bekir ile arkadaşları tarafından yok edilmeye çalışıldığı da iddialar arasındadır. Hz. Ali de bu kitabı korumak için sadece beklenen Mehdinin bulacağını ve açıklayacağını söyleyerek saklamıştır.⁷⁸ Fakat bu eseri bulup açıklayan Bahâullah Mirza Hüseyin olmuştur. Çünkü Bahâilerin nezdinde bu eser, tüm peygamberlere indirilen vahiylerin özü olarak kabul edilmektedir. Muhteviyatında insanların yaratıcı ile ilişkisinin nasıl kurulacağından, Allah' a olan sadakatlerini muhafaza etme biçimlerinden ve insanlığı nasıl saadete eristirebileceklerinden söz edilmiştir. İnsanın yaratılış tabiatı, ruhu ve nefsi üzerine felsefi akıl yürütmeleri de içeren bu eser, insanlar için hedeflenen en yüksek makamın o devir için gönderilen Tanrı Mazharı'na iman etmek ve emirlerine itaat etmek olduğunu da ifade eder.⁷⁹ Çünkü maneviyatımızı geliştirmek ancak Bahâullah'a yönelmekle ve kendisini onun iradesine bırakmak ile gerçekleştirilir. Bunun sonucunda inanan kişinin ruhu hakiki ruh ile birleşir ve "iman ruhu" denilen cevher ortaya çıkar. İnsanın bu cevherini besleyip büyüten ise yani iman ruhunun gıdası Bahâullah'ın sözlerinde gizlidir.⁸⁰

Bu eser seksen iki tane numaralandırılmış sözden oluşmakta olup Arapça yazılmıştır. Mecdi İnan tarafından tercüme edilerek 1998 yılında küçük bir cep kitabı mahiyetinde yayınlanmıştır.⁸¹

1.3.3. Yedi Vadi

Bu eserini, Bahâullah Mirza Hüseyin Süleymaniye Dağlarında inzivada iken ve emrin kendisine açıklanmasından kısa bir süre önce Şeyh Muhit'in sorularına cevap olarak te'lif etmiştir.⁸²

Bu eser de insanın en yüce varlığa ulaşmayı amaçladığı bu yolda melekûti bilgi ile insanî mükemmelliği öğretme sağlanmıştır. Bahâullah, ruhun ulaşması gereken yedi aşamayı bir vadi olarak isimlendirmiştir. Birinci aşama için Arayış Vadisi ismini vermiş olup Allah'ın mazharını arayıp bulması için nasıl bir yol izleyeceği anlatılmaktadır.⁸³ Bu vadiyi aşmak isteyenin dünyevi tüm hırslarından uzaklaşması ve eski inançları terk etmesi tavsiye edilir. Bu vadiyi geçince ikinci vadi olan Aşk Vadisi'ne ulaşılır. Bu vadede ise yapılması gereken Tanrı Mazharına

⁷⁷ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 74

⁷⁸ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 146.

⁷⁹ Bahâullah Mirza Hüseyin Ali, *Saklı Sözler*, çev. Mecdettin İnan, Bahâi Eserleri Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2009, s. 27.

⁸⁰ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 77.

⁸¹ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s. 18.

⁸² Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru.*, c. I, s. 77.

⁸³ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 11.

şahitlik etmek ve kendinden vazgeçerek ona teslim olmak gerekmektedir.⁸⁴ Aşk Vadisini aşan kişi Birlik Vadisi'ne ulaşır. Bu aşamadaki kişi artık her şeye Tanrı gözleri ile ve onun bakışı ile bakar ve her yerde Tanrı'yı görür.⁸⁵ Bu vadideki insanın kalbi öyle bir genişlemiştir ki kendisi ya da dünya ile ilgilenmeyi bırakmış olup İrfan Vadisi'ne hazırlanmaktadır. Bu vadide bilgi öğrenmek değil kalbe ilham doğması esastır.⁸⁶ Çünkü kalbe doğan ilham ile kişi hakikati anlar ve Tanrı ile konuşur. Bununla beraber Hoşnutluk Vadisi'ne de geçmiş olur. Bu vadideki kişi ise artık Yaratıcı 'ya karşı lütfun da hoş kahrında hoş mertebesindedir. Acılar içinde de olsa Rabbine sitem etmez, her durumunda Rabbinden razıdır.⁸⁷ Bu kişi artık Tanrı Zuhuru' nun ihtişamıyla büyülenmiş olup gözlerindeki perde kalkarak hakikati görmektedir. İşte bu vadi de Hayret Vadisi'dir.⁸⁸ Son vadi ise Allah'ta yaşama mertebesini temsil eden Gerçek Hiçlik ve Tam Bir Yokluk Vadisi'dir.⁸⁹

1.3.4. Dört Vadi

Dört Vadi de Bahâullah'ın Bağdat'ta Yedi Vadi'den hemen sonra Kerküklü Şeyh Abdurrahman'ın sorusu üzerine telif ettiği eseridir. Şeyh, ona Kur'an-ı Kerim'de geçen Hadid Sûresi üçüncü ayetteki "O ilktir ve sondur, zahirdir, batındır. O her şeyi bilendir"⁹⁰ ayetinde belirtilen dört durumu sormuştur. O da bunun insanın dört hali, kalbin dört mertebesi olduğunu söyleyerek açıklamıştır.⁹¹ Mirza Hüseyin Ali bu eserde insanları dört gruba ayırdıktan sonra Bahâi olmanın zorluklarından ve ulaşılması istenen en yüksek mertebeden bahsetmiş olup Bahâileri; özlenen, övülen, cezbeden ve sevilen olarak isimlendirme yoluna gitmiştir.⁹²

1.3.5. Kurdun Oğlu Risalesi

Lakabı "Kurt" olan İsfahan din âlimlerinden Şeyh Muhammed Taki'nin Bahâilere karşı faaliyetlerde olması, verdiği fetvalarla birçok Bahâinin ölümüne sebep olması gibi birçok sebepten dolayı bu risalenin ona hitaben Bahâullah'a indirildiğini iddia etmektedirler.⁹³

⁸⁴ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 12.

⁸⁵ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 14.

⁸⁶ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 16.

⁸⁷ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 18.

⁸⁸ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 19.

⁸⁹ Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 20.

⁹⁰ Hadid 57/3.

⁹¹ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s.18.

⁹² Bahâullah, *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, s. 2.

⁹³ Bahâullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, s. 5.

1.3.6. Kitabü'l- Akdes

Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'ye Akka sürgününün beşinci yılında, Udi Hammar'ın evinde kaldığı dönemde⁹⁴ Allah tarafından ve Arapça nazil olduğuna inanılan kitaptır. Bu kitap Bahâiler tarafından kutsal kitapların en önemlisi olarak kabul edilir. Çünkü Bahâullah bu kitabını zuhurunun ana kitabı olarak belirlemiştir. Toplam dört yüz seksen yedi ayetten oluşan bu eserin ilahi kitapların en üstünü olduğuna inanmaktadırlar.⁹⁵ Diğer kitaplardan ayırmak için en mukaddes kitap anlamında Kitabü'l-Akdes olarak isimlendirilmiştir.⁹⁶ Bu kitabın indirilmesinin tamamlanmasından birkaç yıl sonra Bahâullah tarafından yüz yedi soru ve cevaptan oluşan tamamlayıcı bir ek bölüm daha ilave edilmiştir. Bu kutsal kitap ile Bahâi İnanç sistemi bugünkü şeklini almıştır. Kitabü'l-Akdes ilk olarak Bahâullah tarafından 1890- 91 yıllarında Hindistan'da yayınlanmıştır.⁹⁷

1.3.7. Hz. Bahâullah'ın Sesi

Bu eser kendi içinde yüz altmış beş bölüme ayrılmış olup her bir bölüme numara verilmiştir. Herhangi bir açıklamaya ve önsöze yer verilmemiştir. Ne zaman ve nerede yazıldığına dair bilgi olmayan bu eseri Arapça ve Farsça asıllarından Şevki Efendi İngilizceye, Mecdi İnan da Türkçeye tercüme etmiştir.⁹⁸

1.3.8. Bahâullah'ın Levihleri

Bu başlık altında Bahâullah'ın Bağdat'ta ele almış olduğu levihleri inceleyeceğiz.

Küllü't-Ta'am Levhi: Bahâilere göre bu eser Bahâullah'a Süleymaniye Dağlarında inzivaya çekilmeden önce nazil olmuştur. Hacı Mirza Kemaleddin'in "Tevrat'ın indirilmesinden önce, İsrail'in kendisine haram kıldıkları dışında, yiyeceğin her türlü İsrail oğullarına helal kılındı..."⁹⁹ (Âli İmran, 3/93) mealindeki ayet hakkındaki sorusuna cevap olarak te'lif edilmiştir. Bu Levih'ten sonra Mirza Kemaleddin de Bahâullah'ın Allah'ın zuhuru olduğuna iman etmiştir.¹⁰⁰

Levh-i Manikçi Sahip: Birgün Zerdüş Manikci Limci Hatarya, Bahâullah ile karşılaşmıştır. Ona birçok soru sormuştur. Bu eser onun bu soruları üzerine Bahâullah tarafından kaleme alınmıştır. Bahâilere göre ise diğer tüm eserleri gibi bu eser de Bahâullah'a

⁹⁴ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 171.

⁹⁵ Mehmet Marufi, *Makaleler*, Kazancı Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 23.

⁹⁶ Marufi, *Makaleler*, s. 21.

⁹⁷ Şevki Efendi, *Bahâilik Dininin I. Yüzyılı*, s. 157.

⁹⁸ Çandır, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, s.17.

⁹⁹ Âli-i İmran 3/93.

¹⁰⁰ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 60.

nazil olmuştur. Bu cevaplardan etkilenen Manikci Bahâullah'a iman etmiştir. Bahâullah ise bu eseri ile peygamberlik iddiasının evrensel yönünü de vurgulamıştır.¹⁰¹

Sahifeyi Şattiyye Levhi: Bahâullah bu eserini Farsça kaleme almış olup Tanrı'nın saltanatını Dicle Nehri'nin akışına benzeterek onun iradesine karşı koyulamayacağından bahsetmiştir. Buna ek olarak her dönem peygamberlerin zorluklar yaşadığını kendilerinin de benzer zorluklarla mücadele ettiklerini aktarmıştır. Hz. Muhammed'den sonra İlahi vahyin yeniden doğuşunu başlatan Bâb Mirza Ali Muhammed bu uğurda şehit edilmiş olup kendisi de ömrünün çoğunu hapislerde ve sürgünde geçirmiştir. Tüm bu zorluklara rağmen emrin mutlaka galip geleceğini iddia etmiştir.¹⁰²

Medinetü'r-Rıza Levhi: Bahâullah, kendisine Arapça nazil olduğunu iddia ettiği bu eserinde memnuniyet, razılık ve aydınlık sıfatlarını ele almış olup memnurluk yolundan yürüyebilmenin ilk şartının Bâb'ın kaleminden nazil olan her şeyi kabullenmek ve Allah'a tevekkül etmekten geçtiğini açıklamıştır.¹⁰³

Medinetü't-Tevhid Levhi: Bahâullah'ın sadık müridlerinden biri olan Şeyh Salman'ın merak ettiği Allah'ın vahid oluşu ile ilgili nazil olduğuna inanılan eseridir. Dili Arapça olmakla beraber bu eserde Allah'ın birliği ve evrensel inanç birliğinden bahsetmektedir. Eserde, Allah'a tapanların değişik geleneklere ve kültürlere sahip olması ya da farklı ibadetlerle ona yaklaşmaya çalışması bir şeyi değiştirmemekle beraber tüm bunların gerçekte tek bir dininin sahibi olan Allah'a erişeceği ifade edilmiştir.¹⁰⁴

Kadir Sûresi Levhi: Bahâullah bu eserinde Allah'ın Kadir olmasının bir açıklamasını yaparak herkes ilahi emre karşı dursa da Allah'ın kudretinin her bir güçlüğü üstesinden gelmeye yeteceğini anlatmıştır. İnsanların gurur ve kibirden uzak durmaları gerektiğini belirtmiştir. Bunlara dikkat etmezlerse baba bir kardeşi Yahya en-Nûrî'nin durumuna düşeceklerini de eklemiştir.¹⁰⁵

Hurufat-ı Allin Levhi: Arapça olarak kaleme alınmış olan bu eser sekiz ayrı bölümden oluşup ölüm ve ölümden sonraki hayatı konu edinmiştir. Bahâiler bu eseri ölüm yıl dönümlerinde okumaktadırlar. Zaten Bahâullah da bu eseri bir yakını kaybedince kaleme almıştır. Bahâullah bu eserinde ölümün sadece beden için bir eziyet olduğunu ancak ruhun ölümsüz olduğunu ifade etmiştir.¹⁰⁶

¹⁰¹ Bahâullah Mirza Hüseyin Ali, *Birlik Çadırı*, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 2009, s. 11.

¹⁰² Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 112.

¹⁰³ Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 115.

¹⁰⁴ Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 121.

¹⁰⁵ Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 131.

¹⁰⁶ Taherzadeh, *H. Bahâullah'ın Zuhuru*, c.I, s. 134.

Levh-i Huriye: Bağdat'ta Arapça olarak nazil olduğuna inanılan bu eserde Bahâullah'ın ilahi zuhurunun mahiyeti ve onun Allah katındaki makamı anlatılmaktadır. Eserde Bahâullah'ın ilk vahyi alırken karşılaştığı Cennet Kızı ile arasındaki konuşmaları da yer almaktadır.¹⁰⁷

Levh-i Ayiyeyi Nur: Bahâullah'ın sadık müridlerinden ve önemli bir Bahâi Mirza Rikap Saz'ın Kur'an'da yer alan huruf-u mukattayı ve bunların manasının neler olduğunu merak etmesi üzerine Bahâullah'a Arapça olarak nazil olduğuna inanılan bir eserdir. Bu esere "Tefsir-i Hurufat-ı Mukatta" da denmiştir.¹⁰⁸

Levh-i Fitne: Bu eser Bahâullah tarafından Prenses Şems-i Cihan'ın onuruna Arapça olarak kaleme alınmıştır. Eser Bahâullah'ın gönderilmesi ile Allah'ın gününün başlamış olduğunu tüm insanların sınava tabii tutulacağını ihtiva etmektedir.¹⁰⁹

Sûre-i Nuş: Bahâullah bu eserinde Hz. Âdem'den Bâb Mirza Ali Muhammed'e kadar gönderilmiş olan tüm peygamberlerden ve görevlerinden söz etmiştir. Bu eserinde kendisine Arapça olarak nazil olduğuna inanılmaktadır.¹¹⁰

Şikkar Şikar Sevend Levhi: Bahâullah bu eserinde de her devirde gönderilmiş olan peygamberlerin sıkıntılar çektiklerini bu yüzden kendisinin de benzer sıkıntılar ile mücadele ettiğini vurgulamıştır. Özellikle Hz. Muhammed'in (sav) çektiği sıkıntıları dile getirerek Bahâilerin de sahabe gibi düşman karşısında dik durmaları gerektiğini belirtmiştir.¹¹¹

Cevahiru'l-Esrar Levhi: Türkçe adı "Sırların Özü Levhi" olup Arapça bir eserdir. Yusuf Sidihi'nin İslamiyet'te vaat edilen kişinin zuhuru ile ilgili sorularına cevaben kaleme alınmış olmaktadır. İnsanların ruhani yönlerinin geçtiği vadilere yer verilmiş olması ile Yedi Vadi eserini anımsatmaktadır.¹¹²

Sûratullah Levhi: Bahâullah bu eserinde kendisini haksız gören Bâbilere hitaben Allah'ın emrini açıklamanın bir suç olmadığını, hakikat güneşinin kendisi ile yeniden ve daha güçlü doğduğunu anlatmaktadır. Kendisinden önce gönderilen Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Muhammed (sav) gibi peygamberler nasıl ki bu emri açıklamak zorunda kaldıysa bugün kendisinin de bunun mecburiyetinde olduğunu dile getirmiştir.¹¹³

Levh-i Mallahu'l-Kuds: "Kutsal Denizci Levhi" anlamına gelen bu levih Arapça ve Farsça olan iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu levih ile Bahâullah'a Bağdat'ta olduğu bir dönemde kendisine yeni bir sürgün yaşayacağını bildirildiğine inanılmaktadır. Bahâilere göre

¹⁰⁷ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c.I, s. 135.

¹⁰⁸ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 136.

¹⁰⁹ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 140.

¹¹⁰ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 155.

¹¹¹ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 161.

¹¹² Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 166.

¹¹³ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 263.

bu levih sadece o dönem ile sınırlı kalmamakta günümüzde de alınacak dersleri, uyulacak nasihatleri barındırmaktadır.¹¹⁴

Levh-i Bülbül-ü Fîrak: Bahâullah bu eserinde kendisinin sürgün vaktinin geldiğini bir daldan başka bir dala yuva yapmak için göç eden bülbül benzetmesi ile açıklamıştır. Bu sürgünlerini de Hz. Muhammed'in (sav) hicretine benzetmiştir.¹¹⁵

Eshab Sûresi: Bu levihin Edirne'de Arapça olarak indirilen ilk levih olduğuna inanılır. "Dost" olan Mirza Ağa Münip'i muhatap alarak yazılmış olup ona verilen önemli görevden bahsedilmektedir. Bu görev Tanrı'nın yeni zuhuru olan Bahâullah'ın ve öğretilerinin tebliğ edilmesidir.¹¹⁶

Ahmed Levhi: Bahâullah'ın meşhur levihlerinden birisi olup 1865 yılında Yezdli zengin ve nüfuz sahibi olan Ahmed adında bir Bahâi için yazılmıştır. Bahâullah bu levihte kendisini Cennet Bülbülü, Hayat Ağacı ve En Büyük Güzellik olarak tasvir etmiş olup Ahmed gibi bir Bahâinin hizmet ve imanının ne tür sıkıntılara göğüs germeyi gerektirdiğinden bahsetmiştir. Bahâiler zor bir duruma düştüklerinde ya da sıkıntıları olduğu zaman bu levhi okumaktadırlar.¹¹⁷

Müluk Sûresi: Bahâullah'a Edirne'de Arapça olarak indirildiğine inanılır. Bu eserde Bahâullah yeryüzündeki tüm hükümdarlara ve din adamlarına seslendiği için "Krallar Sûresi" olarak anılmıştır. Onlara kendisinin sultanların sultanı olduğunu ve tüm makamlarından vazgeçerek ona ve Bahâilik inancına tabii olmaları gerektiği anlatılmıştır.¹¹⁸

Sultan Levhi: Bahâullah'ın Edirne'de kaleme aldığı bir eseridir. Bu eseri İran'da Bâb'ı kurşuna dizerek şehit eden İran Şahı Nasiruddin hakkında kaleme almıştır. Bahâullah, Şah'ı halkına karşı adil olmaya, zengin ile fakir ayrımı yapmamaya ve kendisinin Allah'ın zuhuru olduğuna inanmaya davet etmiştir.¹¹⁹

Hevdec Levhi: Bahâullah'ın İstanbul'a yolculuğu sırasında Samsun Limanı'nda Arapça olarak nazil olduğuna inanılır. Bu levhinde Bahâullah, ileride karşılaşacakları zorluklardan haberdar edilmiştir. Tüm bu zorluklar karşısında Allah'ın inayetinin daima Bahâilerle olacağını da bildirmiştir.¹²⁰

Bedi Kitabı: Bâbilerden Mirza Mehdi Gilani tarafından yazılan ve Bahâullah'ın Allah'ın zuhur edeceği kimse olmadığını dolayısıyla iddialarının yalan olduğunu içeren bir mektubu

¹¹⁴ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 247.

¹¹⁵ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 263.

¹¹⁶ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 83.

¹¹⁷ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. I, s. 126.

¹¹⁸ Şevki Efendi, Bahâilik Dininin I. Yüzyılı, s. 137.

¹¹⁹ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. II, s. 351.

¹²⁰ Taherzadeh, Hz. Bahâullah'ın Zuhuru, c. II, s. 16.

üzerine bizzat Bahâullah tarafından ele alınmıştır. Bahâullah, Arapça ve Farsça yazmış olduğu bu eserinde, Bâbi Mirza Mehdi'ye kendisinin Allah'ın zuhuru olduğunu ispat etmeye çalışmıştır.¹²¹

Gusn Süresi: Bu sûrenin Edirne'de Arapça indirilmiş olduğuna inanılmakla beraber Bahâullah'ın vefatından sonra Bahâilere önderlik edecek kişinin Abdülbahâ olduğu bildirilmiştir. Abdülbaha için "Kutsal varlık, en yüce lütuf, en mükemmel insan" gibi övücü ifadeler dile getirilmiştir.¹²²

Reis Süresi: Bahâullah'ın burada reis olarak bahsettiği kişi Osmanlı sadrazamı Ali Paşa'dır. Eserde Bahâullah, Hz. Muhammed sağ olsaydı o bile beni tanırdı diyerek geçmişte Firavun'un Hz. Musa'ya saldırması gibi reisin de bu hatalara düştüğünü ifade etmiştir. Onun bu hatasından vazgeçip Tanrı mazharının güç ve kudretine itaat etmesi tavsiye edilmiştir.¹²³

Hikmet Levhi: Nebil- i Ekber olarak tanınan Muhammed-i Kaini 1873 yılında Bahâullah'ı ziyarete gelen bir filozoftur. Bahâullah'a onu etkileyebilmesi için Arapça olarak bu levhin nazil olduğuna inanılır.¹²⁴

Burhan Levhi: İsfahan Cuma İmamı ile Şeyh Muhammed Bakır'ın Müslümanlara Bahâullah'ı küfür ile suçlayan vaazlarının yanlışlığını anlatmak üzere Bahâullah'a nazil olduğu iddia edilmektedir. Daha önceki tüm peygamberlere yapıldığı gibi kendisine de düşmanlık edenlerin olacağını lakin Allah'ın gazabının onların üzerine olacağını bildirdiği eseridir.¹²⁵

İşrakat Levhi: Azerbaycanlı Celil Hoi'nin peygamberlerin ismet sıfatı ile ilgili sorduğu sorusuna cevaben Arapça olarak nazil olduğuna inanılan bir levihtir. Bu eserde her biri bir işrakat olarak adlandırılan dokuz madde ile Bahâi inancının temel öğretileri açıklanmıştır. İsmet sorusuna ise ismetin çeşitli anlamları olduğunu söyleyerek mutlak ismetin hatalardan ve isyanlardan münezze olan Bahâullah'a mahsus olduğunu ifade ederek cevap vermiştir.¹²⁶

Beşarat Levhi: Bu eser on beş bölümden oluşup her bir bölümünün başlığı da "Beşarat" olarak isimlendirilmiştir. Bahâullah bu eserinde mevcut inançları ve onların geçmişteki uygulayanlarını karşılaştırarak tüm insanlığa uyarılarda bulunmuştur.¹²⁷

Terazat Levhi: Altı bölümden oluşan bu eserde, Bahâullah'ın emri kutlu bir ağaca benzetilmekte olup onu yok etmeye çabalayanların çabasının boş olduğu Allah'ın yardımının Bahâilerle olduğu iddia edilmiştir.¹²⁸

¹²¹ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. II, s. 386.

¹²² Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. II, s. 403.

¹²³ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c.II, s. 429.

¹²⁴ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 46.

¹²⁵ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 105.

¹²⁶ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 159.

¹²⁷ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 175.

¹²⁸ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 181.

Kelimat-ı Firdevsiyye: On bir bölümden oluşan bu levihin Bahâullah'ın yakın müridlerinden Mirza Haydar Ali adına indirildiğine inanılmaktadır. Muhteviyatına bakıldığı zaman bu eserin Umumî Adalet Evi'ne¹²⁹ istişare yapmak suretiyle kutsal kitaplarda olmayan konular hakkında yeni kararlar alabilme özgürlüğü verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Yahya en- Nûrî'yi takip edenlerin yanlış yolda olduğu ifade edilmiştir.¹³⁰

Levh-i Akdes: Hıristiyanlara karşı yazılmış olup Hz. İsa tarafından geleceği müjdelenen kişinin Bahâullah'ın ta kendisi olduğunun anlatıldığı levihtir.¹³¹

Dünya Levhi: 1881 yılında Farsça olarak nazil olduğuna inanılan bu eserde Bahâullah, taraftarlarına kendisini Allah'ın en yüce ruhu olduğunu ifade etmiş ve birtakım nasihatlar vermiştir.¹³²

Kermil Levhi: Bahâilerin dünya üzerindeki yerine işaret ettiğine inanılan bu eser Arapça olarak nazil olmuştur. Günümüzde Bahâiler Akka'ya yakın olan Kermil Dağı'nı kutsal kabul etmektedirler.¹³³

1.4. Bahâiliğin Esasları

Bâb Mirza Ali Muhammed tarafından ortaya atılan fikirlerin onun idamını takiben ortaya çıkmış olan Bahâullah Mirza Hüseyin tarafından daha da sistematik bir hale getirmesi ile kurulmuş olan Bahâilik'in kendisini İslam'dan ayıran itikâdî ve amelî esasları mevcuttur. Bahâilere göre bu esaslar Bahâullah'ın peygamber olmasından dolayı vahiy ile belirlenmiştir.¹³⁴

1.5. İtikadi Esasları

Bahâilik inanç sisteminin temel ilkeleri Allah'a, kutsal kitaplarına, resullerine, kıyamet gününe, Bâb ve Bahâullah'a inanmak şeklindedir.¹³⁵

1.5.1. Allah İnancı

Bahâilik inancında Allah'ın bir olduğu, tek ve eşsiz olduğu, ezeli ve ebedî olduğu, hiçbir şeyin ona benzemediği kabul edilmekle beraber O'nun kendisini vafsettiği isim ve sıfatlarının

¹²⁹ “Umumi Adalet Evi, 1963 yılında Hayfa'da kurulmuştur. Kitabü'l Akdes'e dayandırılmaktadır ve yetkisini de oradan almaktadır. Bahâi İdari Düzeninin en yetkin oranı olarak kabul edilir. Üyeleri seçim ile belirlenip toplam dokuz kişiden oluşmaktadır. Temel görevi toplumun ihtiyaçlarına karşın Bahâi öğretilerinin uygulanmasından sorumludur. Bu yüzden de Bahâilikte kabul gören kutsal metinlerde ele alınmamış konularda yetki sahibidir. Bahâi toplumunda düşünce ve hareket birliğini sağlamaktadır.” Dilmaç, *Kitabü'l- Akdes'e Göre Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes' in Bahâi Literatüründeki Yeri*, s. 53.

¹³⁰ Taherzadeh, *Hız. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 227.

¹³¹ Taherzadeh, *Hız. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 240.

¹³² Taherzadeh, *Hız. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. IV, s. 343.

¹³³ Taherzadeh, *Hız. Bahâullah'ın Zuhuru*, c.IV, s. 366.

¹³⁴ Fığlalı- Şimşek, “Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes”, s. 59.

¹³⁵ Fığlalı- Şimşek, *Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes (Türkçe Çeviri)*, s. 32.

dışında mutlak bir vücudu olmadığı kabul edilmiştir. Yani Allah'ın zatı itibariyle kavranılması mümkün olmayıp yarattıklarına karşı şefkatli olmasından dolayı peygamberleri aracılığıyla kendisini tanıtmaktadır.¹³⁶ Allah'ın vücudu ancak emrinde zuhur bulması ile gerçekleşmektedir. Bu emirler de nebîler ve resûllerdir. Onlara göre, Allah güneşin parlak bir aynada yansması misali nebî ve resûllerinde tecelli etmektedir. Bu tecelli ile nebî ya da resûlün varlığı yok olup onlarda tecelli edenin vücudu ortaya çıkmaktadır. Böylelikle Allah'ın izhar ettiği peygamberleri kabul etmek Allah'a iman etmek anlamı taşımaktadır. Çünkü artık konuştuğun bir nebî ya da resûl olmayıp Allah'tır.¹³⁷

Bahâullah'a göre Allah, bir hükümdarın halkına ihtiyaç duyması gibi mahlûkatına ihtiyaç duymaktadır. Halkı olmayan bir hükümdarın bulunması mümkün değilse mahlûku olmayan Hâlık'ın varlığı da mümkün olmayacaktır. Bu yüzden mahlûkatın varlığı Allah'ın ezeli ve ebedi olması gibidir.¹³⁸

1.5.2. Peygamber İnancı

Bahâiler, peygamberleri Allah'ın izhar ettiği kişiler olarak kabul ettikleri için onları Mezhir-i İlahiyye şeklinde isimlendirmişlerdir. Bahâiler Allah'ın kullarına tecelli edebilmesi için peygamberlere muhtaç olduğunu kabul etmektedirler. Bu inançlarını da Kur'an-ı Kerim'de Tâhâ Sûresi'nde yer alan ve Allah'ın Hz. Musa için kullanmış olduğu "Seni kendim için seçtim."¹³⁹ hitabına dayandırmaktadırlar. Peygamberler arasında bir üstünlük bulunmadığını ifade etmiş olsalar da Bâb Mirza Ali Muhammed'in kendisinden önce gelen tüm zuhurlardan farklı ve daha üstün olduğunu belirtmişlerdir. Bahâullah ise her mazharın yaşadığı devrin Allah tarafından ezelden belirlendiğini söyleyerek kendi zuhur ettiği dönemi "Nebilerin Mührü" olarak ifade etmiş olup bu dönemde cennetin kapılarının tüm insanlara açılacak "Tanrı Günü" olacağını da eklemişlerdir.¹⁴⁰

Bahâullah peygamberlerin beşerî ve ilahî olmak üzere iki vasfı olduğunu belirtmiştir. Beşerî vasıf peygamberlerin yemesi, içmesi, hasta olması gibi diğer insanlarda da olan yönlerini ifade ederken ilahî vasfı ise onları bir anlamda Tanrı yapmaktadır. Yani peygamber ile konuşursan Allah ile konuşmuş olursun, ona secde edersen Allah'a secde etmiş olursun. Çünkü Allah Kur'an-ı Kerim'de Fetih Sûresi onuncu ayette mealen "Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar" buyurmuştur.¹⁴¹

¹³⁶ Dilmaç, *Kitabu'l-Akdes'e Göre Bahâilik ve Kitabü'l-Akdes'in Bahâi Literatüründeki Yeri*, s. 69.

¹³⁷ Fığlalı, "Bahâilik", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. IV, s. 467.

¹³⁸ Fığlalı-Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l-Akdes", s. 61.

¹³⁹ Tâhâ 20/41.

¹⁴⁰ Taherzadeh, *Hz. Bahâullah'ın Zuhuru*, c. I, s. 131.

¹⁴¹ Fığlalı-Şimşek, *Bahâilik ve Kitabü'l-Akdes (Türkçe Çeviri)*, s. 32.

Bahâiler, Hz. Âdem'den bu yana gelmiş geçmiş tüm peygamberlerin Allah'ın zuhuru olan Bahâullah'ı müjdelemek için gönderilmiş olduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre Bahâullah tüm dinler ve peygamberler tarafından vaad edilmiş olmaktadır. Vaad edilen yani "mev'ud" un gelişi ile de tüm dinler tamamlanmış olmakla beraber Bahâullah'dan bin yıl sonra da peygamber gelecektir. Yani onlar her devrin bir peygamberi olması gerektiğine iman etmektedirler. Çünkü Bahâilere göre Allah'ın peygamber göndermesini ifade eden mürsil sıfatının son bulması kabul edilemez. Hz. Muhammed nebilerin sonuncusu olarak kabul edilmekle beraber nebilik son bulmuşsa da resûllük devam edecek demektirler.¹⁴²

Bahâiliğe göre peygamberlerin mucize göstermeleri kabul edilmekle beraber mucizenin olağanüstü şeyler ortaya koymak olmadığı, esas mucizenin getirdikleri dinin yüceliği olduğunu savunmuşlardır. Mesela Hz. İsa'nın körleri iyileştirmesinin aslında cehaleti ortadan kaldırması olduğunu söyleyerek onlar birçok ayette yaptıkları gibi mucize içerikli olduğunu iddia ettikleri ayetlerde de bu tarz te'villere başvurmuşlardır.¹⁴³

1.5.3. Ahiret İnancı

Bahâilere göre Allah'ın "Hâlık" olmasının bir neticesi olarak yaratmanın durduğu bir an düşünülemez için evrenin yok olması da mümkün değildir. Bahâullah'tan önce gelmiş olan peygamberlere indirilen kutsal kitaplarda anlatılan cennet, cehennem, kıyamet gibi ahiret hayatına ilişkin kavramlar yanlış anlaşılıp yorumlanmıştır. Kıyamet sanıldığı gibi dünyanın yok olacağı bir aşama değildir. Esasen kıyamet kişinin ölüp bu dünyadan Tanrı'ya doğru manevi anlamda bir yolculuk yapmasıdır. Çünkü kişi ölünce ruhu bedeninden ayrılıp Allah'ın huzuruna doğru ilerler. Ruh hala yaşamakta olduğu için bedenlerinin yeniden diriltilmesi söz konusu olmamaktadır. Cennet ve cehennem de kişinin hayatta iken dünyadaki amellerine göre gidecekleri bir mekân olmamakla beraber iyi olanların ruhlarının ahiretteki gelişimini çabuk tamamlayıp Allah'a yakın olması cennet, cehennem ise kötü olanların ahiretteki gelişimini tamamlayamayıp Allah'ın bağışlanmasından mahrum olup yok olanların azabıdır.¹⁴⁴

1.6. Ameli Esasları

Bahâilere göre Allah, Bahâullah'a vahyettiği Kitabü'l-Akdes ile bazı amelî ve şerî hükümleri de emretmiştir. Buna göre on beş ile yetmiş yaş arasındaki her Bahâi kadın ve

¹⁴² Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 62.

¹⁴³ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 66.

¹⁴⁴ Fığlalı- Şimşek, *Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes (Türkçe Çeviri)*, s. 33.

erkeğin namaz, oruç, hac, zekât, kutsal ayetleri okuma gibi yapmakla yükümlü olduğu şerî hükümler vardır.¹⁴⁵

1.6.1. Namaz

Bahâilere göre namaz ferdi bir ibadet olup samimi bir kalp ile Allah'ı anmaktan ibarettir. Bahâiler cenaze namazı dışındaki namazları kimseye uymadan ve herhangi bir çağrı beklemeden tek başlarına kılmaktadırlar. Çünkü namaz, kişi ile Tanrı arasında bir ibadet olup inançla ve samimi bir kalple onu anmaktan ibarettir. Abdülbahâ, Bahâilere namazın kılınma amacını anlatırken, aşığın sürekli olarak sadece sevgisinden dolayı sevgilisini anması gibi kul da namazı böyle bir sevgi ile yerine getirmelidir, demektedir.¹⁴⁶

Namaz kılarken Bahâullah'ın eserlerinde yer alan dualar okunur.¹⁴⁷ Bu duaları herkes kendi dilinde yapabilir. Namaz kılmak için kible olarak da Bahâullah'ın kabrinin bulunduğu Akka şehrine yönelmektedirler. Namaza başlamadan önce alınan abdest ise el ve yüzün yıkanmasından ibarettir. Su bulamazsa da “Temizler temizi Allah'ın adıyla” demesi yeterli olmaktadır.¹⁴⁸

Bahâilere göre üç namaz şekli bulunmaktadır. Bunlar; Büyük Namaz, Orta Namaz ve Küçük Namaz'dır.

Büyük Namaz, günde bir defa kılınmakla beraber tahsis edilmiş bir vakti bulunmamaktadır. Kul kendisinde Tanrı'ya yönelme isteği oluştuğunda yerine getirir. Kible yönleri olan Akka'ya yönelerek Rabbin rahmetini bekliyormuş gibi ayakta sağa sola bakıp dua okumaktan ibarettir. Bu namazda rükû ve secde de bulunmakta olup her birinde farklı dualar okunmaktadır.¹⁴⁹

Orta Namaz; sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde üç vakit kılınmaktadır. Sabah vaktinde kılınması gereken namaz güneşin doğuşundan öğlen vaktine kadar kılınmalıdır. Öğlen vaktinde kılınması gereken namaz öğlen başlayıp güneşin batışına kadardır. Akşam vaktinde kılınması gereken namaz ise güneşin batışından itibaren iki saat içinde kılınmalıdır. Bu namazın kılınışında da rükû bulunmaktadır. Bu namazı kılacak kişi ayağa kalkıp bir dua okur ve rükuya varıp orada da bir dua okur.¹⁵⁰

Küçük namaz ise bir ayetten ibaret olup günde bir defa ayakta Akka'ya yönelerek öğlenden güneş batana kadar kılınmaktadır. Gün içerisinde bu üç çeşit namazlardan herhangi

¹⁴⁵ Neyir Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara 1984, s. 5.

¹⁴⁶ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 7.

¹⁴⁷ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 144.

¹⁴⁸ Fığlalı- Şimşek, “Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes”, s. 68.

¹⁴⁹ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 13.

¹⁵⁰ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 14.

birini yapmaya karar verip onu yerine getirmek yeterlidir.¹⁵¹ Bu namazlar ferdi kılınmaktadır ve bunların dışında cemaatle kılınan tek bir namaz vardır ki o da cenaze namazıdır. Bayram günlerine ait namazları bulunmamaktadır.¹⁵²

1.6.2. Oruç Hac ve Zekat

Oruç, Bahâilere göre Kitabü'l-Akdes'de farz kılınan bir ibadettir. Aynı namaz gibi on beş ile yetmiş yaş arasındaki her Bahâiye farzdır. Bu ibadetin vakti Bahâi takviminin on dokuzuncu yani son ayı olan Âlâ ayında (2 Mart- 21 Mart) on dokuz gün tutulur. Güneşin doğuşu ile başlayıp batışına kadar geçen zamanda, kişilerin herhangi bir şeyi yememesi, içmemesi ve kötü davranışlardan uzak durması şeklinde tutulmaktadır. Böylelikle bu orucu tutan kişi hem maddi olarak vücudunu dinlendirmiş hem de nefsin arzularından uzaklaşmış olmaktadır. Yani sadece yeme içmeden uzak durmanın ruha bir etkisi olmamakla beraber hatırlatıcı görevi görmektedir. Bu anlamda oruç nefsi arzularından sakınmanın bir sembolüdür. Hasta olanlar, gebeler, çocuk emziren kadınlar, yolcular, zor ve ağır işlerde çalışanlar bu ibadetten muaftır.¹⁵³

Bahâilere göre hac ibadeti, sadece maddi olanakları yeterli olan erkeklere farz olup kutsal mekân olarak kabul edilen Bahâullah'ın sürgünleri sırasında Bağdat'ta oturduğu evini ya da Bâb'ın Şirazdaki evini ziyaret etmek suretiyle yapılan bir ibadettir. Hacı adayının bu kutsal mekânlardan birine ziyarette bulunması kâfidir. Kişi temiz bir elbise ile ziyarete özgü tören ve dualarını yaparak bu ibadetini tamamlamış olmaktadır.¹⁵⁴

El- Beyan'da zekât için, sene içinde azalma göstermeyen mallardan beşte bir oranında verilmesi gerektiği söylenmiş olmasına rağmen Bahâiler bu şekilde yapmazlar. Bahâilere göre zekât Kur'an-ı Kerim'de belirtilmiş olan miktarda vergi olarak alınan bir ibadettir. Gelirin %19'u Bahâi öğretilerinin uygulanmasından sorumlu olan Umumi Adalet Evi'ne verilmektedir.¹⁵⁵

Dua, her sabah ve her akşam kişiyi yormayacak kadar Bahâullah'ın sözlerini okumaktır. Esasen dua ruhun gıdası konumundadır. Dua yapılmadığı takdirde ruhen güçlü ve sağlıklı olunamaz. Her Bahâi günde en az bir kere ellerini ve yüzünü yıkayarak abdest aldıktan sonra kibleleri olan Akka'ya doğru oturup doksan beş defa "Allah-u Ebha" demelidir.¹⁵⁶

¹⁵¹ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 69.

¹⁵² Neyir Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 9.

¹⁵³ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 145.

¹⁵⁴ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s.24.

¹⁵⁵ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 70.

¹⁵⁶ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 146.

1.6.3. Diğer Bazı Hükümler

Bahâilere göre bir kişinin geçimini temin edebilmek için bir iş yapması gerekmekte olup bu hem dinî bir hükümdür hem de ibadet sayılmaktadır. Onlara göre dilenmek ve tembellik etmek yasaklanmış fiiller olup günah olarak kabul edilmektedir. Bahâullah bu konunun önemine dikkat çekmek için emekle elde edilen bir kuruşun emeksiz toplanan hazinelerden daha makbul olduğunu belirtmiştir.¹⁵⁷

Çalışmanın yasak olduğu günler; Bahâiler senede dokuz günü mübarek kabul etmektedirler ve o gün çalışmanın yasak olduğunu söylemektedirler. Çünkü Bahâullah Kitabü'l-Akdes'te birazdan zikredeceğimiz bu dokuz günün neşe ve sevinçle karşılanmasını ve o gün çalışmanın haram olduğunu bildirmiştir. Bu sebepten özel iş veya dükkânı olan Bahâiler bu günlerde çalışmamaktadır. Memur olan Bahâiler ise izin almaya çalışırlar eğer izin verilmezse hükümete itaat ederler. Bahâilikte çalışmanın haram olduğu günler; 21 Mart Nevruz Bayramı (Oruç Bayramı ve Bahâi yılbaşı), 21 Nisan Rızvan Bayramının ilk günü (Bahâullah'ın emrini açıkladığı gün), 29 Nisan Rızvan Bayramının dokuzuncu günü, 2 Mayıs Rızvan Bayramının on ikinci günü, 23 Mayıs (Bâb'ın emrini açıklaması), 29 Mayıs Bahâullah'ın vefatı, 9 Temmuz Bâb'ın şehit edilmesi, 20 Ekim Bâb'ın doğum günü ve 12 Kasım Bahâullah'ın doğum gününden ibaret olan dokuz gündür.¹⁵⁸

Bahâilikte temizliğe büyük önem verilmektedir. Maddi anlamda pis olan birinin dualarının Mele- i Âlâ' ya ulaşmayacağına inanılmaktadır. Bahâullah, taraftarlarından halkın arasında temizliğin ve güzelliğin timsali olmalarını istemektedir. Bu yüzden Bahâilikte temizlik ile ilgili kurallar geliştirilmiştir. Bu kurallar; haftada en az bir gün banyo yapmak, yazın her gün kışın ise en az üç günde bir ayakları yıkamak, tırnakları haftada bir kesmektir. Ayrıca temizlik için kullanılan su temiz olmalıdır, durgun su ile yıkanmak doğru kabul edilmez, giyinişlerinde temiz, düzenli ve iffetli olmaları gerekir, ustura ile saç tıraşı uygun değildir, yemek yerken kaşık- çatal kullanılmalıdır, güzel kokular sürünülmalıdır ve maddi açıdan uygun olanların on dokuz senede bir tüm ev eşyalarını yenilemeleri gerekmektedir.¹⁵⁹

Bahâilere göre ölüm Allah ile buluşma anlamı taşımaktadır. Ölü için uygulanması gereken hükümler Kitabü'l-Akdes'de belirtilmiştir. Buna göre öncelikle ceset su ile yıkanmalıdır, sonra ise beş parçadan oluşan pamuklu veya ipekli bir kefene sarılmalıdır. Cenaze namazı cemaatle kılınmalıdır. Bu işlemlerden sonra mevta tahta, mermer veya cam bir tabut ile mezara defnedilir. Mevta şehir merkezinden bir saatten uzak bir mezarlığa defnedilemez. Eğer varsa Gülistan-ı Cavid de dedikleri Bahâi mezarlığına defnetmek gereklidir fakat yok ise

¹⁵⁷ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 25.

¹⁵⁸ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 71- 72.

¹⁵⁹ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 37- 38.

normal bir mezarlığa da defnedilebilir. Öleni yâd etme programları için herhangi bir süre geçme şartı olmamakla beraber istedikleri bir günde fazla hüznü göstermeden yapılmalıdır. Hurufat-ı Âliyat Levhi'nden dualar okunmalıdır.¹⁶⁰

Ölen kişi hayatta iken mirasını yazmak suretiyle vasiyette bulunduysa o vasiyet aynen tatbik edilir. Lakin vasiyette bulunmadıysa Kitabü'l-Akdes'e göre iki bin beş yüz yirmi parçaya taksim edilir. Bu taksimatta çocuklarına, eşine, babasına, annesine, kardeşlerine ve öğretmenlere pay edilir. Yalnız ölenin oturduğu ev ve eşyaları taksim edilmeyerek büyük evlada bırakılır. Eğer geride kalan bir mirasçısı mevcut değilse tüm malı Umumî Adalet Evi'ne kalır.¹⁶¹

Evlilik Bahâilikte farz olmamakla beraber teşvik edilmelidir. Eş adaylarının birbirlerini istiyor olması ve ailelerin rızası önemsenmektedir. Evlenecek kişiler birbirlerini iyice tanımalı ve ebedî sürecek bir bağ ile evlenme gayretinde olmalıdırlar. Evlenmeden önce iffetini muhafaza etmek ve evlendikten sonra da eşlerin birbirine sadık kalması şarttır. Evlilikte tek eşli olmak esas olmakla beraber boşanmak yasaklanmayıp kınanmıştır. Evlilik yaşı ise her iki cins için de on beştir. Nişan ile nikâh arasını doksan beş günden fazla tutmak yasaklanmıştır. Nikâh ile gerdek ise aynı gün olmalıdır. Nikâh kutsal kitaplarında yer aldığı şekilde ve dualarla yapılmalıdır. Evlilik akdinin gerçekleşmesi için erkeğin kadına şehirde yaşıyorsa on dokuz miskal altın, köyde yaşıyorsa on dokuz miskal gümüş mehir vermesi gerekmektedir. Bahâi olduğunu gizlememek ve nikâhın Bahâi usullerine riayet ederek kıyılması şartı ile Bahâi olmayan biriyle de evlenilebilir.¹⁶² Bahâilikte zina için tayin edilen miktar dokuz miskal¹⁶³ altın olmakla beraber erkeklere tatbik edilmektedir. Kadın için ise bu dünyada ödeyeceği bir bedel olmayıp ahirette acı bir azap vardır. Eğer erkek ikinci kez zina edecek olursa cezası da iki katına çıkacaktır.¹⁶⁴ Hırsızlık suçunun cezası sürgün ve haps olup üçüncü defa tekrarında herkes tarafından hırsız olduğu anlaşılacak bir işaret ile damgalanır. Kasıt olmadan birini öldürmenin bedeli maktulün ailesine yüz miskal altın vermek olup kasden adam öldürmenin cezası ise idam edilmektir. İçki için verilen hüküm de aklı gidermeyecek ölçüde kullanımı caiz kabul edilmektedir.¹⁶⁵

¹⁶⁰ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 148.

¹⁶¹ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 72.

¹⁶² Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 39- 45.

¹⁶³ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 147.

¹⁶⁴ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 98.

¹⁶⁵ Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 74.

Bahâilere göre cihad yasaklanmıştır. Bu sebepten dolayı içinde yaşadıkları devletlere karşı sadık olmaları gerekmektedir. Yaşadıkları devlette siyasi partilere girme ve siyasetle uğraşma Kitabü' l-Akdes' te yasaklanmıştır.¹⁶⁶

Bunlara ek olarak Bahâilik de ipek elbiseler giymek helal kılınmıştır. Gıybet ve iftira gibi kötü davranışlar Bahâilikte adam öldürme ile eş değer tutulmuştur. Saçlarını kazıtmak haram kabul edilmektedir. Kumar oynamak, dervişlik, müritlik gibi çilekeş hayata yönelmek haram sayılmıştır.¹⁶⁷

1.7. Bahâi Takvimi

Bahâilerin takvimini belirleyen Bâb olarak kabul ettikleri Mirza Ali Muhammed'dir. Bu takvimin başlangıcı m. 1844 yılına tekabül etmektedir. Bahâilere göre bir yıl on dokuz ay ve her ay da on dokuz gündend oluşmaktadır.¹⁶⁸ Bu aylar şu şekildedir:

1. Bahâ: 21 Mart
2. Celâl: 9 Nisan
3. Cemâl: 28 Nisan
4. Azamet: 17 Mayıs
5. Nur: 5 Haziran
6. Rahmet: 24 Haziran
7. Kelimât: 13 Temmuz
8. Kemal: 1 Ağustos
9. Esmâ: 20 Ağustos
10. İzzet: 8 Eylül
11. Meşiyet: 27 Eylül
12. İlim: 16 Ekim
13. Kudret: 4 Kasım
14. Kavl: 23 Kasım
15. Mesâil: 12 Aralık
16. Şeref: 31 Aralık
17. Sultan: 19 Ocak
18. Mülk: 7 Şubat
19. Âlâ: 2 Mart¹⁶⁹

¹⁶⁶ Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 53.

¹⁶⁷ Çiçek, *Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar*, s. 149.

¹⁶⁸ Sarıkaya, *İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler*, s. 232.

¹⁶⁹ Yüce Adalet Evi, *Bedi Takvimi*, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2014, s. 6- 7.

Bahâiler günlere de Allah'ın özelliklerinden esinlenerek isimler vermişlerdir. Pazar günü için Cemâl günü, Pazartesi günü için Kemâl günü, Salı günü için Fezzâl günü, Çarşamba günü için Addâl günü, Perşembe günü için İsticlâl günü, Cuma günü için İstiklâl günü, Cumartesi günü için Celâl günü isimlendirmesini yapmış olup tatil günü olarak Cuma gününü belirlemişlerdir.¹⁷⁰

1.8. Ahlakî ve İçtimaî Esasları

Bahâiliğin ahlakî ve içtimaî esasları Bahâullah'ın oğlu Abdülbahâ tarafından on iki başlık altında toplanarak sistemleştirilmiştir. Bu esaslar şöyle sıralanabilir:

1. İnsanlık âleminin birliği gerçekleştirilmelidir. Bu madde ile kendilerinin evrensel olduğu iddialarını pekiştirmişlerdir. Çünkü onlara göre tüm insanlık tek bir Tanrı'nın çocuklarıdır. Bu yüzden birbirimizi bir ailenin üyesi gibi görmeliyiz. Irk, dil, zenginlik, fakirlik gibi ayrımlar yapmak yanlış bir davranıştır.
2. Gerçeğin araştırılması ilkeleri mevcuttur.
3. Dinlerin birliği sağlanmalıdır. Bu ilkeye göre aslında hepimiz aynı Tanrı'ya inanmaktayız. Bu yüzden kişi Bahâi olmakla dinini değiştirmemektedir. Çünkü Bahâiler gelmiş geçmiş tüm peygamberlerin aynı amaç ile gönderildiğine inanmaktadırlar. Onların hepsinin Tanrı'nın kutsal ağacının büyümesine yardımcı olan ilahi bahçıvanlar olduğu iddia edilir.
4. Genel nitelikli bir dinin gerçekleştirilmesidir.
5. Din- ilim ahenginin temin edilmesi gereklidir.
6. Kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması gerekmektedir.
7. Her türlü dinî, ırkî, milli, vatani vs. taassupların terk edilmesi gerekmektedir.
8. Dünya'da genel nitelikli bir barışın sağlanmasıdır.
9. Genel ve mecburî öğretimin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
10. Aşırı zenginlik ve fakirliğin önüne geçilmesi gerekmektedir.
11. Dil ve yazıda birliğin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda gerekirse çocuklara iki dil öğretilmesi üzerinde durmuşlardır. Bu dillerden birisi ana dilleri diğeri de dünyada yaygın olan bir dil olmalıdır.¹⁷¹
12. Milletler arası bir mahkeme kurulmalıdır.¹⁷²

¹⁷⁰Özşüca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 93.

¹⁷¹ Özşüca, *Bahâi Dini*, s. 30.

¹⁷² Fığlalı- Şimşek, "Bahâilik ve Kitabü'l- Akdes", s. 76- 77.

Bahâiler tüm bu prensiplerinin onları evrensel kıldığını ve insanlara kardeşlik, birlik, eşitlik sağlanmasının mümkün olacağını bunun için ise bir dünya dini olan Bahâullah'ın dininin takip edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.¹⁷³

¹⁷³ Türkiye Bahâi Topluluğu, *Hız. Bahâullah'ın Dini "Bir Dünya Dini"*, s. 7

İKİNCİ BÖLÜM

BAHÂİLİĞİN TEŞKİLAT YAPISI VE MAHFİLLER

2.1. Bahâî İbadethaneleri ve Mahfiller

Kendisini İslâm'a isnat eden her mezhep ve akımın ibadet yerleri olduğu gibi Bahâîler'in de irili ufaklı ibadethaneleri bulunmaktadır. Bu konuda kısaca şunları söyleyebiliriz: Bahaî ibadethanelerine Meşriku'l-Ezkâr denir. Dokuz kısımdan oluşan bu ibadethane, hiçbir din mensubu ayırt edilmeksizin herkese açıktır. Yedi meşhur mabetleri şu yerlerde: Asya mabedi (Yeni Delhi-Hindistan); Kuzey Amerika mabedi (Wilmette-Chicago); Afrika mabedi (Kampala-Uganda); Avrupa mabedi (Frankfurt-Almanya); Avustralya mabedi (Sidney); Orta Amerika mabedi (Panama City-Panama); Pasifik Mabedi (Apia-Batı Samoa).

Bu mabetler, Bahaîliğin dünyaya yayılmasında önemli eğitim ve propaganda merkezleri görevini oynamaktadır. Amerika Şikago'da Meşriku'l-Ezkâr ibadethanesine bağlı "Necmu'l-garb" adlı bir dergi yayımlanmaktadır. Bahâîlerin Houston, Los Angeles, Brooklyn ve New York gibi şehirlerde 600 civarında vakıf ve dernekleri bulunmakta; söz konusu yerlere bağlı iki milyon Bahâî çalışmaktadır.¹⁷⁴ Mahfiller, buldukları yer ve işleve göre çeşitli kategorilere ayrılmaktadır. Mahfiller Bahâîlik için büyük ve küçük birbirine bağlı bir yapılanmanın temel mekanizmasıdır. Sırayla bunları açıklayacağız.

2.1.1. Mahalli Ruhani Mahfil

Bahâî kaynaklarında ilk mahfilin nerede ve ne zaman kurulduğuna dair bilgiler çelişkilidir. "Bahâî Dininin Birinci Yüzyılı"nda, 1900 yılında Şikago'da kurulan "Meşveret Heyeti"nin ilk mahalli mahfil olduğu kaydedilirken¹⁷⁵ "Işığın Yüzyılı"nda ilk ruhani mahfilin 1897 yılında Tahran'da kurulduğundan bahsedilmektedir.¹⁷⁶ Ancak her iki kaynakta da söz konusu kurumların oluşturulduğu tarihte bunların "mahfil" olarak isimlendirilmediği ifade edilmektedir. Demek ki bu iki kurum da ilk etapta "mahfil" olarak tasarlanmamış, sonradan mahfile dönüşmüştür. Konu hakkındaki görüş ayrılığı da kanaatimize göre bundan kaynaklanmaktadır. "Bahâî Dini"nde ise ilk mahfillerin Abdülbaha önderliğinde İran'da kurulduğu kaydedilmektedir.¹⁷⁷ Bütün bunlardan hareketle ilk mahfilin 1897 'de Tahran'da kurulduğu bilgisinin daha isabetli olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁷⁴ <https://silo.tips/download/baha-dnnde-er-hkmler-ve-zahlari> Erişim tarihi: 09-01-2022.

¹⁷⁵ Şevki Efendi, *Şevki Efendi, Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, s. 207-208.

¹⁷⁶ Işığın Yüzyılı 27.

¹⁷⁷ Özsüça, *Bahâî Dini*, s. 31-32.

21 yaşını doldurmuş dokuz Bahâi'nin bulunduğu her bir yerleşim yerinde Mahalli Ruhani Mahfil kurulur. Eğer bir yerde 21 yaşını doldurmuş dokuzdan fazla Bahâi varsa her yıl 21 Nisan'da toplanılır ve 9 kişi mahalli mahfil üyeliğine seçilir. İster kadın ister erkek olsun her Bahâi bu seçimlere katılabilir. Seçim propagandası yapmak, başkalarının seçim konusundaki görüşlerini etkilemeye çalışmak kesinlikle yasaktır.¹⁷⁸

Mahfil üyeliği seçimi, ancak Bahâullah'ın emrini açıkladığı gün olan 21 Nisan'da yapılabilir. Bugünün dışında seçim yapılamaz. Seçime katılan her bir Bahâi, mahfil üyeliğine münasip gördüğü dokuz kişinin adını oy pusulasına yazar. Dokuz kişiden az veya çok kişi yazılırsa pusula geçersiz sayılır. En fazla oy alan dokuz kişi o yıl için Mahalli Ruhani Mahfil üyeliğine seçilirler.¹⁷⁹

Mahfil üyeleri seçildikten sonra ilk iş toplantı yapmaktır. En fazla oy alan mahfil üyesi geçici olarak toplantıya başkanlık eder. Bu toplantıda dokuz üye arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir yazman, bir de sayman seçilir. Başkanın görevi toplantıları idare etmek ve nihai kararın verilmesinde yardımcı olmaktır. Başkan yardımcısı, başkan olmadığı zamanlarda ona vekalet eder. Yazman mahfilin bütün faaliyetlerini kayıt altında tutmakla sorumludur. Sayman ise mahfilin ekonomik işleriyle ilgilenir.¹⁸⁰

Mahfil için istişare oldukça önemlidir. Herkes kendi görüşünü özgürce beyan etme hakkına sahiptir. Ortaya atılan fikirler üzerine müzakere edilir ve sonunda ortak bir karar alınır. Kararların oy birliği ile alınmasına özen gösterilir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise oy çokluğu ile karar alınır. Alınan karara her Bahâi'nin uyması gerekir. Bir Bahâi'nin mahalli mahfilin aldığı kararı bir üst idare merkezi olan Milli Mahfil'e götürme hakkı vardır. Ancak bu hoş karşılanan bir durum değildir. Genellikle Mahalli Mahfil'in aldığı kararlara uyulması istenir.¹⁸¹

Mahalli Ruhani Mahfil'in görevleri;

- Mezhebin kurucusu olan Bahâullah'ın öğretilerini tüm insanlığa ulaştırılmasını sağlamak.
- Bahâullah'ın öğretilerini yanlış yorumlayıp çarpıtmaya girişebilecek kimselere karşı öğretiyi savunmak.
- İçinde bulunduğu toplumda sevgiyi aşlamak, birlik ve beraberliği sağlamak.

¹⁷⁸Sümeyra Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009, s. 37; Fırlalı, Şimşek, "Bahâilik ve Kitabı'l-Akdes" s. 29-30.

¹⁷⁹Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 37.

¹⁸⁰Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 38.

¹⁸¹Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 38.

- Dil, din, ırk, mezhep farkı gözetmeden fakir, yoksul, hasta, engelli, dul, yetim ve öksüzlere yardımda bulunmak.
- Gençlere gerek maddi gerekse manevi yönden destek olmak.
- Çocukların eğitimi için gereken tüm şartları sağlamak.
- Tüm dünyadaki Bahâî merkezleriyle irtibat kurarak yapılan faaliyetler hakkında birbirlerini haberdar etmek.
- Bahaî öğretisini insanlığa ulaştırmak için yayınlar yapmak, Bahaîler için toplantılar düzenlemek.¹⁸²

2.1.2. Milli Ruhani Mahfil

İlk Milli Mahfilin ne zaman ve nerede kurulduğuna dair kesin bir bilgiye rastlayamadık. Ancak Milli Mahfillerin kuruluş tarihlerini incelediğimizde en erken tarihin 1923 olduğu ile ilgili kayıtlara rastladık.¹⁸³ Buna göre ilk Milli Mahfil, Şevki Efendi döneminde kurulmuştur.

Abdülbaha'nın vasiyetnamesinde “ İkincil Adalet Evleri” olarak adlandırılan¹⁸⁴ Milli Ruhani Mahfiller, bir ülkedeki Bahaî teşkilatının merkezidir. Milli Ruhani Mahfil üyelerinin seçimi iki dereceli bir seçimdir. İlk önce Mahalli Ruhani Mahfiller, Milli Ruhani Mahfil seçimi için delegeler gönderir. Her bölgeden seçilen Bahâî sayısı, o bölgedeki Bahâî nüfusuna bağlıdır. Her 50 Bahâî için bir delege seçilerek gönderilir. Bu delegeler “konvenşın” olarak isimlendirilen bir toplantı düzenlerler. Bu toplantıda Milli Ruhani Mahfil üyeleri seçilir. Tıpkı Mahalli Mahfil seçimlerinde olduğu gibi bu seçimlerde de aday göstermek ve propaganda yapmak yasaktır. Milli mahfil üyesi olarak seçilebilmek için konvenşın delegesi olma zorunluluğu yoktur. Yirmi bir yaşına ulaşan her Bahâî Milli Ruhani Mahfil üyeliğine seçilebilir. Konvenşına delege olarak seçilen kişilerin, konvenşına iştirak etmek ve Milli Ruhani Mahfil üyelerini seçmekten başka bir görev ve yetkileri yoktur. Konvenşın sona erdiğinde delegelerin de görevi sona erer. Konvenşın'ın Milli Ruhani Mahfil üzerinde herhangi bir yetki ve otoritesi söz konusu değildir.¹⁸⁵

2.1.2.1. Milli Ruhani Mahfilin Görevleri

Milli Ruhani Mahfilin ilk ve en önemli amacı ülkedeki işleri yönetmek, o ülkedeki Bahâî'leri temsil etmektir. Yine Mahalli Ruhani Mahfilleri diri ve canlı tutmak, onları koordine etmek Milli Mahfilin görevleri arasındadır. Bunların dışında; Kutsal topraklar ile yakın ve

¹⁸²Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 37-38.

¹⁸³ Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, s. 288.

¹⁸⁴ Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, 287.

¹⁸⁵Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 36; Fırlı-Şimşek, “Bahâilik ve Kitabı'l-Akdes”, s. 35-36; Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, 287-288.

sürekli temas halinde bulunarak oraların düzeninin sağlanması ve korunması için gereken tüm önlemleri almak, çeviri ve yayın faaliyetlerinin yapılmasını sağlamak, Bahâî'lerin ibadethanesi olan “Meşriku'l-Ezkar”ları yönetmek, eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmek gibi görevleri vardır.¹⁸⁶

Bahâî'ler, Milli Ruhani Mahfil ile doğrudan değil, kendi Mahalli Mahfilleri vasıtasıyla iletişime geçebilirler. Ancak buldukları yerde Mahalli Mahfil bulunmayan Bahâî'ler doğrudan Milli Mahfil ile iletişime geçebilir. Milli Ruhani Mahfil, ülkedeki Bahâî'lerle mektup ve temsilciler vasıtasıyla her daim iletişim halindedir.¹⁸⁷

Bir Bahâî, Milli Ruhani Mahfil'in aldığı kararın doğru olmadığını düşünürse bunu Yüce Adalet Evi'ne bildirebilir. Yüce Adalet Evi kararı inceler ve gerekli görürse değiştirebilir.¹⁸⁸

Bahâî faaliyetlerine destek olmak için Milli Mahfillerin faaliyetlerine yardımcı olması amacıyla çeşitli alanlara hitap eden “Milli Komiteler” kurulmuştur.¹⁸⁹ Bu komitelerin Bahâî öğretisinin savunulması ve açıklanması; Bahâî eserlerinin yayılması; Bahâî örgütlerinin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi; tebliğ faaliyetleri için örgütlenmenin sağlanması; kutsal yazıların saklanması ve korunması; gençlerin eğitimi için çalışmalar yapılması gibi görev ve sorumlulukları vardır.¹⁹⁰ Bu komiteleri birer “danışma kurulu” olarak nitelenebilir. Çünkü bunların aldığı kararlar Milli Mahfil için bağlayıcı değil, tavsiye niteliğindedir.¹⁹¹

Örnek olması bakımından henüz Bahâîliğin birinci yüzyılında faaliyet göstermeye başlayan, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da faaliyet gösteren Milli Komitelerin isimlerini zikretmek istiyoruz: Tebliğ Komitesi; Bölgesel Tebliğ Komitesi; Amerikalılar Arası Komite; Yayın Komitesi; Irk Birliği Komitesi; Gençlik Komitesi; Gözden Geçirme Komitesi; Mabet Bakım Komitesi; Mabet Rehberleri Komitesi; Mabet Kütüphanecisi ve Satış Komitesi; Erkek ve Kız Çocuklara Hizmet Komiteleri; Çocukların Eğitimi Komitesi; Kadınların İlerlemesi, Tebliğ ve Program Komiteleri; Hukuk Komitesi; Arşiv ve Tarih Komitesi; Sayım Komitesi; Bahâî Sergileri Komitesi; Bahâî Haberleri Komitesi; Bahâî Haberler Servisi Komitesi; Braille (Körler Alfabesi) Transkripsiyon Komitesi; İlişkiler Komitesi; Hizmet Komitesi; Yazı İşleri Komitesi; Fihrist Komitesi; Kütüphane Komitesi; Radyo Komitesi; Muhasebe Komitesi; Yıllık Hatıra Komitesi; Bahâî World Yazı İşleri Komitesi; Etüd Taslağı Komitesi; Uluslararası Yardımcı Lisan Komitesi; Bahâî Eğitim Kurumu Komitesi; World

¹⁸⁶www.Bahai.org/r/034004717. Erişim Tarihi: 12.11.2021.

¹⁸⁷Teymur, *Bahâîlik'te İnanç ve İbadet*, s. 35-37.

¹⁸⁸Teymur, *Bahâîlik'te İnanç ve İbadet*, s. 37.

¹⁸⁹Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, s.288.

¹⁹⁰Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyılı*, s.288.

¹⁹¹Teymur, *Bahâîlik'te İnanç ve İbadet*, s. 37.

Order Dergisi Komitesi; Bahâi Halkla İlişkiler Komitesi; Bahâi Okulları Komitesi; Yaz Okulları Komiteleri; Uluslararası Okul Komitesi; Broşür Literatür Komitesi; Bahâi Kabristanı Komitesi; Haziretu'l-Kuds Komitesi; Meşrikü'l-Ezkâr Komitesi; Mahfil Geliştirme Komitesi; Milli Tarih Komitesi; Mütefferik Malzemeler Komitesi; Hür Edebiyat Komitesi; Tercüme Komitesi; Levihleri Kataloglama Komitesi; Levihleri Yayına Hazırlama Komitesi; Ayarlama Komitesi; Reklâm Komitesi; Doğu ve Batı Komitesi; Sosyal Yardım Komitesi; Levihleri Transkripsiyon Komitesi; Gezici Mübelliğler Komitesi; Bahâi Eğitimi Komitesi; Mübarek Mekânlar Komitesi; Çocukların Tasarruf Bankası Komitesi.¹⁹²

2.1.3. Yüce Adalet Evi/ Umumi Adalet Evi/ Evrensel Adalet Evi

İlk Mahalli Mahfil, Abdülbaha döneminde, ilk Milli Mahfil ise Şevki Efendi döneminde kurulmuştu. Tüm Bahâi'lerin yönetim merkezi olan Yüce Adalet Evi ise 1963 yılında kurulmuştur.

Bahâi'ler, 1892 senesine kadar bizzat mezhebin kurucusu olan Bahâullah tarafından yönetiliyordu. 1892'den 1921 yılına kadar ise Bahâullah'ın oğlu olan Abdülbaha mezhebin idaresini üstlendi. O, ölmeden önce büyük torunu olan Şevki Efendi'yi hareketin başına geçirmişti. 1921 yılında Bahâilerin başına geçen Şevki Efendi 1957 yılına kadar görevini başarıyla yürüttü ve onun döneminde Bahâiler kurumsallaşma yolunda büyük bir aşama kaydetti.¹⁹³ Şevki Efendi 1951 yılında Yüce Adalet Evi'nin kuruluşuna ön hazırlık olması bakımından "Uluslararası Bahâi Konseyi"ni oluşturdu.¹⁹⁴

Şevki Efendi ölmeden evvel "Tanrı Emrinin Elleri" ya da "Baş Koruyucular" olarak isimlendirilen 27 kişiyi Bahâi'leri yönetmek üzere görevlendirdi. Şevki Efendi'nin öldüğü tarih olan 1957'de bu 27 kişi Bahâi idaresini üstlendi ve 1963 yılına gelindiğinde Şevki Efendi'nin isteğine uygun bir şekilde Yüce Adalet Evi'nin oluşturulacağını duyurdu. Sonuç olarak Nisan 1963'te 56 Milli Ruhani Mahfilin katılımıyla Yüce Adalet Evi kuruldu. Böylece Bahâullah'ın istediği yönetim sisteminin son aşaması tamamlanmış oldu.¹⁹⁵

Yüce Adalet Evi'nin seçim süreci 3 aşamalıdır. İlk etapta Mahalli Mahfil üyeleri Milli Mahfil üyelerinin seçilmesi için delegeler gönderir, bu delegeler Milli Mahfil üyelerini seçer. Sonrasında ise tüm Milli Mahfil üyeleri toplanır ve 9 üyeden oluşan Yüce Adalet Evi'ni seçer. Seçimler 5 yılda bir Hayfa'da yapılır. Tıpkı Milli ve Mahalli Mahfil seçimlerinde olduğu gibi Yüce Adalet Evi seçiminde de propaganda yapmak yasaktır.¹⁹⁶

¹⁹² Şevki Efendi, *Bahâi Dininin I. Yüzyılı*, s.289.

¹⁹³ Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 19-33.

¹⁹⁴ Özsuça, *Bahâi Dini*,s. 120-121.

¹⁹⁵ Özsuça, *Bahâi Dini*,s. 120-121, Teymur, *Bahâilik'te İnanç ve İbadet*, s. 32-33.

¹⁹⁶ Özsuça, *Bahâi Dini*,s. 122.

2.1.3.1. Yüce Adalet Evi Görev ve Sorumluluklar

Bahâî teşkilatının en yüksek mercii olan Yüce Adalet Evi, kutsal kitapları olan “Kitab-ı Akdes”te bulunmayan meseleler konusunda hüküm vermekle yükümlüdür.¹⁹⁷ Yani Bahâî’lerin işlerini yürütmek için ictihad eder. Bu özelliğiyle Yüce Adalet Evi’ni Bahaî’lerin “Din İşleri Yüksek Kurulu” olarak değerlendirmek mümkündür.

Bahâî’lerin hazırlamış olduğu Evrensel Adalet Evi Anayasasına göre Yüce Adalet Evi’nin amaç, görev ve sorumlulukları şu şekilde sıralanabilir:¹⁹⁸

- Kutsal metinlerin korunmasını sağlamak; Bahâî’lik ile ilgili yazıları analiz etmek, sınıflandırmak ve koordine etmek; Bahâî öğretisini savunmak ve onu korumak.
- Bahâullah’ın mesajını tüm insanlığa duyurmak, Bahâî kurumlarını genişletmek ve daha işler hale getirmek, uluslararası faaliyetlerde bulunmak ve evrensel barışın gerçekleşmesi için çaba sarf etmek.
- Kutsal metinlerde açıkça belirtilmeyen hususlar hakkında hükümler vermek; zamanın gereksinimlerine ve konjonktüre uygun bir şekilde kanunları ve hükümleri güncellemek; ihtilafa neden olan sorunlara çözüm üretmek; kanun ve hükümlerle ilgili belirsiz olan noktaları aydınlatmak; bireylerin kişisel hak ve özgürlüklerini korumak.
- Bahâî inancının idari ve manevi merkezleri olan Akka ve Hayfa’yı korumak ve geliştirmek; tüm dünyadaki Bahâî’lerin işlerini yürütmek, faaliyetlerine rehberlik etmek; yeni kurumlar oluşturmak.
- Bağış toplanmasını sağlamak ve Bahâî toplumunun iktisadi işlerini yürütmek.

Yüce Adalet Evi, Bahâî işlerinin daha iyi yürütülmesini sağlamak amacıyla alanında uzman olan müşavirler atar. Müşavirlerin görevi, Bahâî inancının topluma öğretilmesi konusunda yardımda bulunmak ve çeşitli konularda Mahalli Mahfillere danışmanlık yapmaktır.¹⁹⁹

Yüce Adalet Evi’nin kararlarına uymak zorunludur, ona itiraz edilemez.²⁰⁰ Yüce Adalet Evi, aldığı bütün kararlarda masumdur.²⁰¹

Bir Bahâî, Mahalli Mahfilin aldığı karara itiraz edebilir. Bunun üzerine Mahalli Mahfil kararı yeniden gözden geçirir. İtiraz eden kişi bu karardan tatmin olmazsa konuyu Milli

¹⁹⁷Ali Acar, Sosyolojik Açından Bahâilik, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 21, 1986, s. 213.

¹⁹⁸<https://www.Bahai.org/documents/the-universal-house-of-justice/constitution-universal-house-justice>. Erişim Tarihi: 15.12.2021.

¹⁹⁹ Bahâitr.org, Erişim Tarihi: 12.11. 2021.

²⁰⁰ Özsuça, *Bahâî Dini*, s. 120.

²⁰¹Fırlalı-Şimşek, “Bahâilik ve Kitabı’l-Akdes “, s. 29-30.

Mahfil'e götürebilir. Aynı şekilde bir Bahâi Milli Mahfil'in vermiş olduğu karara itiraz edip onu Yüce Adalet Evi'ne götürebilir. Bu durumda Yüce Adalet Evi nihai kararı verir.

İki veya daha fazla Mahalli Mahfil arasında görüş ayrılığı olursa ve bu durum çözülemese Milli Mahfil olayı çözüme kavuşturmaya çalışır. Ancak Mahalli Mahfiller bundan tatmin olmazsa konu Yüce Adalet Evi'ne götürülür. Artık Yüce Adalet Evi'nin vereceği karar sorgulanmaz ve ona kesin olarak uyulur.²⁰²

2.1.4. Diğer Teşkilat Yapıları

2.1.4.1. Bahá'í International Community (Uluslararası Bahâi Topluluğu)

Bahâi hareketinin lideri olan Bahâullah, evrensel barışı sağlamak amacıyla dünyadaki tüm ulusları kapsayan bir yönetim sisteminin oluşturulması çağrısında bulunmuştu. Bahâullah'ın bu çağrısına kulak vermek amacıyla "Uluslararası Bahâi Topluluğu" isimli bir sivil toplum örgütü kuruldu. Bu örgüt 1945 yılında Birleşmiş Milletler'in kuruluşu esnasında onları desteklemek amacıyla orada hazır bulundu. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada Bahâi toplumları 1947 yılında Birleşmiş Milletler Halkla İlişkiler Departmanı tarafından resmen tanındı. 1948'de ise Uluslararası Bahâi Topluluğu bizzat Birleşmiş Milletler Halkla İlişkiler Departmanı tarafından uluslararası sivil toplum kuruluşu olarak resmen tanındı. Bu tarihten itibaren Uluslararası Bahâi Topluluğu, Birleşmiş Milletler'in birçok kurum ve heyetiyle ilişkilerini artırıp geliştirmiş ve onlarla işbirliği yapmıştır. Şu anda bu örgüt uluslararası barışı sağlama, insan hakları, kadının toplum içindeki yerinin geliştirilmesi, eğitim, sağlık ve milletlerin kalkınması dahil olmak üzere birçok çalışma ile ilgilenmektedir.²⁰³

Bahâiler kendi inanç ve öğretilerini diğer insanlara aktarabilmek için her fırsatı değerlendirmeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla yerel, ulusal veya uluslararası olsun her türlü konferans, seminer, çalıştay, sivil toplum örgütlerinin toplantıları, internet forumları gibi ortamlara katılmaktadırlar. Bu faaliyetlerin daha sistemli ve profesyonel olarak yapılmasını sağlamak, buralara iştirak edenlere eğitim vermek, dünya genelinde yapılan faaliyetlerin organizasyonunu sağlamak amacıyla Bahaîler, FUNDAEC (Fundacion para la Aplicacion Ensenanza de las Ciencias/ Bilim Uygulaması ve Öğretimi Vakfı), ISGP (Institut for Studies in Global Prosperity/ Küresel Refah Çalışmaları Enstitüsü) ve Tahirih Justice Center (Tahire Adalet Merkezi) gibi kurumlar oluşturmuşlardır. Bu kurumlara benzer şekilde Bahâilerin

²⁰²<https://www.Bahai.org/documents/the-universal-house-of-justice/constitution-universal-house-justice>. Erişim Tarihi: 02.01.2022.

²⁰³ Bahâitr.org, Erişim Tarihi: 02.01.2022.

bulunduğu her ülkede faaliyet gösteren Dış İlişkiler Ofisleri de buldukları ülkelerde bir anlamda konsolosluk görevi görmektedir.²⁰⁴

2.2. İl Bazlı Teşkilatlanma ve Türkiye Milli Mahfili

Osmanlı döneminde birçok sorunun doğrudan muhatabı olan Bahâiler için Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk zamanlarında yaşanan olaylar, geçmişteki o tecrübelerinden pek de farklı olmamıştır. Yeni kurulan devletin yetkili makamları tarafından sürekli bir takibe ve baskıya maruz kaldıklarını iddia etmelerine rağmen Bahâiler, bu yeni dönemde Türkiye'deki teşkilatlanmalarını adım adım tamamlamıştır. Bu kurumsallaşma neticesinde Bahâiler, Türkiye Milli Mahfili'ni ve birçok ilde Mahalli Mahfil'leri kurmayı başarmışlardır.²⁰⁵ İstanbul gibi bazı şehirlerde Bahâi faaliyetleri ön plana çıkmış, bazı merkezlerde ise pasif ve içine kapalı bir hal almıştır. Örneğin Antalya mahfili tarafından kurulan İnsanlığın Birliği Derneği 2022 yılının Ocak ayında tamamen kapanarak faaliyetine son vermiştir. Dolayısıyla Bahâilerin yaşadığı bütün şehirler yerine sadece mahfillerin oluşturulduğu şehirler hakkında kısaca bilgi vermekle iktifa edilecektir.

Bahâiliğin Türkiye'de ilk olarak teşkilatlanmaya başladığı iller: İstanbul, Adana, Aksaray, Gaziantep, Hatay, İskenderun'dur. Bahâi nüfusunun yoğun olduğu ve Bahâilerin faaliyette bulunduğu iller ise: İstanbul, Ankara, İzmir, Sivas, Edirne, Hatay, Bursa, Antalya, Konya, Birecik (Şanlıurfa), Eskişehir, Erzurum, Mersin, Denizli, Trabzon, Erzincan, Gaziantep, Adana'dır.

2.2.1. İstanbul

Bahâullah'ın 16 Ağustos-1 Aralık 1863 tarihleri arasında yaklaşık üç buçuk ay ikamet ettiği ve Medineyi Kebire adını verdiği İstanbul, Bahâiler için özel bir yere sahiptir. Bahâullah'ın buradan Edirne'ye sürgün edildiği tarihten sonra az sayıda olsa bile Bahâi inancına mensup insanlar burada yaşamaya devam etmiştir.

İstanbul'da ikamet eden Bahâilerin sayısının artmasıyla birlikte sırayla Küçük Çekmece, Eminönü, Kadıköy, Fatih, Beşiktaş ve Şişli'nin de içinde bulunduğu beş ilçede; 1971 yılına gelindiğinde Üsküdar, Beyoğlu ve Sarıyer'in dahil olduğu üç ilçede yeni mahalli mahfiller kurulmuştur. Ayrıca Türkiye'nin ilk Haziretü'l Kuds (Bahai Ofisi) binası Küçük Çekmece de yer almaktadır.

²⁰⁴ Yasin İpek, "Yeni Bir Dini Hareket Olan Bahâilikte Tebliğ Anlayışı ve Türkiye'de Bahâiler", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, XI, 59, 2018, s. 1331.

²⁰⁵ İpek, Yasin. *Yeni Bir Dini Hareket Olarak Bahâilik ve Türkiye'de Bahâilik*, Kayseri: Kimlik Yayınları-2020, s.324.

2.2.2. Edirne

Bahâullah'ın 1863-1868 yılları arasında beş yıl ikamet ettiği ve “Sır Diyarı” adını verdiği bu şehir, Bahâiler için çok özel bir yere sahiptir. Bahâullah'ın ikameti sırasında kaldığı Rıza Bey'in Konağı (Beyaz Ev), İzzet Ağa'nın Konağı ve Muradiye Mahallesi'ndeki evin bulunduğu arsa, 1952 yılında Amerikalı Mrs. Martha Ruth ve Türkiye Milli Mahfili'nin katkılarıyla satın alınmıştır. Daha sonra İran Milli Mahfili'nin talimatı doğrultusunda virane haldeki bu binalar onartılmıştır. Günümüzde bu evler dünyanın her tarafından gelen Bahâiler tarafından ziyarete edilmektedir.²⁰⁶

Edirne'ye yerleşen ilk Bahâiler, 1954 yılındaki on yıllık plan doğrultusunda Türkiye'ye yerleşen altı ailedir.²⁰⁷ İstanbul Mahalli Mahfili üyelerinden bazıları, 1957 yılında Arzı Akdes'te ziyaret ettikleri Şevki Efendi'nin talimatı üzerine dönüşte Edirne'ye yerleşirler ve burada ilk Mahalli Mahfili kurarlar. Bu Mahfil, İranlı ahbabların şehirden ayrılmasından dolayı yetmişli yılların başında- kapanmışsa da 1976 yılında tekrar açılmıştır.²⁰⁸ Edirne Bahâileri, 25 Ekim 1985 tarihinde yaptıkları bir toplantı sırasında gözaltına alınan on dört Bahâi, tahkikat bitene kadar yaklaşık on yedi gün tutuklu kalır. 10 Kasım 1985'te Edirne Cumhuriyet Savcılığı görevsizlik kararı vererek Bahâileri tutuksuz olarak İstanbul Güvenlik Mahkemesi'ne sevk eder. İstanbul Güvenlik Mahkemesi ise kovuşturmayaya gerek olmadığı kararıyla davayı düşürür.²⁰⁹ Edirne'de ikamet eden Bahâilerin talepleri üzerine belediye tarafından kendilerine has mezarlık tahsis edilmiştir.

2.2.3. Gaziantep

Gaziantep, Anadolu'da Bahâiliğin ilk duyurulduğu yerlerden biridir. Bunun en önemli sebebi ise 1866 yılında İran'dan buraya göç edip ticaretle meşgul olan “*Babî Vahap*” lakaplı İranlı Hacı Vahap'ın faaliyetleridir. Babî Vahap, Arzı Akdes olarak kabul edilen Akka'da Bahâullah'la görüşüp İran'a geri dönen Şeyh Abdulkasım'i Antep'e davet eder ve onu ailesiyle beraber burada kalıp kendisiyle beraber ticaret yapmaya ikna eder. Bu ikilinin ardından İranlı bir Bahâi olan Hacı Şemsi de Abdalbaha'nın talimatıyla Antep'e göç edip oraya yerleşir. Hacı Şemsi'nin Türkçe, Arapça ve Farsça dillerine hâkim olması onun yöre insanıyla rahatlıkla diyalog kurabilmesini ve tebliğ faaliyetlerinde bulunmasını sağlamıştır.²¹⁰

²⁰⁶Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 95-96; Türk, s.19,32.

²⁰⁷Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 96-97.

²⁰⁸Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 98-99.

²⁰⁹Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 99-100; *Cumhuriyet Gazetesi*, 12 Kasım 1985, s.6; *Milliyet Gazetesi*, 12 Kasım 1985, s. 11.

²¹⁰Bal, Hüseyin. *Bahâilik Bir Din midir?* Fakülte Kitabevi. Isparta 2003, s. 218.

İran'dan göç eden bu insanların etkisiyle Antep'in yerel halkından biri Akka'ya giderek orada Bahâullah ile görüşür ve ardından 1879 yılında ailesiyle birlikte Emir'e tabi olarak Antep'teki ilk yerli Bahâiler olurlar.²¹¹ 1931 yılına gelindiğinde Gaziantep'te de Bahâiler hakkında tahkikatlar başlar ve neticesinde Bahâiler tutuklanırlar. Bir müddet hapis kalan Bahâiler daha sonra serbest bırakıldıysa da 1954 yılında İstanbul ve Gaziantep merkezli olarak Bahâilere yapılan operasyonlar neticesinde yeniden tutuklama olayları yaşanmış ve kısa süreli de olsa hapis yatıp ardından beraat etmişlerdir.²¹²

2.2.4. İzmir

İzmir'deki ilk Bahâi, Ağustos 1868 tarihinde Bahâullah ile beraber Edirne'den Akka'ya sürgün edildiği sırada gemide hastalanan ve tedavi için İzmir'e getirilen daha sonra da vefat eden Cenabı Mübip'tir. Daha sonra ise 1953 yılında ismi tam olarak belirlenemese de İzmir'de yaşayan bir Bahâi ailesi olduğundan bahsedilmektedir.²¹³

İzmir'de Bahâi nüfusunun artmaya asıl başlaması ise 1955 yılında İran'dan buraya göç eden sekiz aile ile olmuştur. 1957 yılında Türk Bahâilerden bazılarının bu şehre göç etmesinin ardından ilk Mahalli Mahfil kurulmuştur.²¹⁴ Daha sonraki süreçte Bornova'ya yerleşen Bahâilerle birlikte 1961 yılında burada da bir Mahalli Mahfil açılmıştır. Bornova'yı Tire, Çaylı ve Karşıyaka ilçelerinde açılan Mahalli Mahfil'ler izlemiştir.²¹⁵ 1989 yılında İzmir ahabplarının katkılarıyla İzmir Mahalli Mahfili için Balçova'da bir ofis binası satın alınır. Bu binayı Haziretü'l-Kuds (Bahâi Ofisi) olarak kullanacaklarına dair İzmir Cumhuriyet Savcılığına bir başvuru yapılır ve ofisin açılmasında bir sakınca olmadığına dair verilen karar neticesinde İzmir Mahfili'ne ait bina açılmıştır.²¹⁶

2.2.5. Birecik (Şanlıurfa)

Şanlıurfa'daki Bahâi tarihi Birecik ilçesinde marangozluk yapan Yusuf Ağa'nın (Olbe Yusuf) 1889 yılında gittiği İskenderun'daki Bahâilerle tanışmasının ardından memleketine dönmesiyle başlar. Fakat faaliyetlerin yoğunlaşması 1909 yılından sonraya rastlar.²¹⁷ Birecik Bahâileri iki kez Emniyetin takibatına uğramışlarsa da bu tahkikatlardan bir sonuç çıkmamıştır. İlerleyen zaman diliminde de Birecik ahabpları çeşitli sebeplerle buradan ayrılmışlardır.²¹⁸

²¹¹Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 64-67, 105-106.

²¹² Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 115-116.

²¹³Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 158.

²¹⁴Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 159.

²¹⁵Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 161,162.

²¹⁶Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 160-161.

²¹⁷Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 84-85.

²¹⁸Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 88-89.

2.2.6. İskenderun

Günümüzde Hatay iline bağlı önemli bir ilçe olan İskenderun'da bildiğimiz ilk Bahâi grup, İran'dan göç edip buraya yerleşmiş olan Felah ailesidir. Bu ailenin büyük dedesi olan Ağa Mirza Abdullah, Kaçar Hanlığı'nda ortaya çıkan Babîlik olaylarında aktif olarak rol almış ve bu sebeple olayların bastırılmasından sonra Kaçarlar tarafından Musul'a sürgüne gönderilmiştir. On beş yıla yakın süre Musul'da kalan Mirza Abdullah, Bahâullah'ın talimatıyla Bağdat'a göç etmiş de buradaki faaliyetlerinden ötürü kısa bir süre sonra tekrar Musul'a sürgün edilmiş ve orada vefat etmiştir. Onun ölümünün ardından geride bıraktığı ailesi Bahâullah'ın talimatı üzerine 1890'lı yıllar da İskenderun'a yerleşmiş ve burada ikamet etmeye başlamıştır.²¹⁹

2.2.7. Adana

1917 yılında İskenderun'dan Adana'ya göç eden Bağdat kökenli bir ailenin bu şehre yerleşmesinin ardından Adana da Bahâilik ile tanışmıştır. Bu olaydan kısa bir süre sonra bölgede ikamet eden bazı Bahâilerin katkılarıyla Adana'da mahfil çalışmaları başlamıştır. 1931 yılında Şevki Efendi'nin talimatıyla Türkiye'ye gelen Şeyh Muhiddin Sabri (Muhiddin Kürdi), kendisine eşlik eden Adana Bahâilerinden biri ile birlikte Adana merkez olmak üzere Niğde, Aksaray, Gaziantep illerine giderek hem buradaki ahabpları motive etmiş hem de diğer insanlara Emir'i tebliğ etmiştir.²²⁰ 1931 yılının Eylül ayında özellikle güney ve güneydoğu illerindeki vatandaşların şikâyetleri üzerine Bahâiler hakkında tahkikatlar yapılmaya başlanmış ve bunun sonucunda Adana, Mersin, Gaziantep ve Birecik'teki Bahâilerden bir kısmı gizli toplantı yapmak ve para toplamak suçlarından tutuklanarak Adana'daki cezaevlerine getirilmişlerdir. Yaklaşık beş ay süren mahkûmiyetin ardından bu kişiler serbest bırakılmışlardır.²²¹ 1967 yılında üçüncü kez Adana Mahfili açılmıştır. Daha sonraki süreçte faaliyetlerini hızlandıran Adana Mahfili; komşu şehir olan Mersin'de de bir mahfil açılmasını sağlamış, Adana'da Işık Mecmuası adında gençlere yönelik bir dergi çıkartmış (Bu dergi Bahâilerin Türkiye'de çıkardıkları ilk dergi olma özelliğine sahiptir), Işık Yayınevi adında bir yayınevi kurarak yerel ve ulusal bazda eserler basarak dağıtmaya başlamıştır.²²²

2.2.8. Mersin

1920'li yıllarda Mersin'de Bahâilerin bulunduğu ifade edilmektedir. 1931 yılında Adana merkezli olarak gerçekleşen Bahâilerin tutuklanmaları esnasında Mersin Bahâilerinden bazıları

²¹⁹Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 125-126.

²²⁰Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 126-130.

²²¹Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 27-29.

²²²Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 39; Cevat Kuçani, s. 133.

da tutuklanmıştır. Bu sıkıntılı günlerden sonra, tutuklanan Bahâilerin geride kalan aileleri de zaman içerisinde Mersin'den ayrılarak başka şehirlere göç etmişlerdir. 1966 yılında İran'dan göç eden iki bayan Bahâi, Milli Mahfil tarafından buraya yerleştirilmiştir. Bunlardan biri tekrar İran'a dönmesine rağmen diğer bayan Mersin'de kalmaya devam eder ve birçok insanın Bahâi olmasını sağlar. 1968'de Milli Mahfil'in talimatıyla İstanbul'a giderek faaliyetlerine orada devam eder. 1986 yılında Almanya'dan Mersin'e göç eden bir ailenin gelmesinin ardından aynı yıl içerisinde Mersin Mahalli Mahfili kurulur. Fakat kısa süre sonra bazı ahabpların Mersin'den ayrılmasından dolayı mahfil dağılmışsa da 1987'de Edirne'den Mersin'e taşınan bir aileyle birlikte mahfil yeniden kurulmuştur. 1992 yılında ise Tarsus ilçesinde Mahalli Mahfil kurulmuştur. Günümüzde Mersin'de -Yenişehir ve Mezitli'de- Arap kökenli vatandaşların çoğunluğunu oluşturduğu Karaduvar Mahfili başta olmak üzere toplam üç mahfil vardır.²²³

2.2.9. Aksaray

Aksaray'daki Bahâilik faaliyetleri, Şevki Efendi tarafından Türkiye'ye gönderilen Muhittin Kürdi lakaplı Şeyh Muhittin Sabri'nin 1931 yılında buraya gelmesiyle başlar. Şeyh Muhittin'in Bahâilik hakkında bilgi sahibi olduğu kadar İslami konulara da hâkim oluşu, hoş Kur'an tilaveti ve Arapça bilgisi yöre insanı üzerinde oldukça etkili olmuştur. Şeyh Muhittin, 1931'de Aksaray'a ulaştığında daha sonra Bahâiliğin Aksaray'da yayılmasında bir nevi merkez üssü görevi görecek olan Baymış köyüne gider ve orada bir camide görevli olan İmam ile irtibat kurar. Bu ikili yaptıkları birkaç görüşmeden sonra Abdalbaha ile görüşmek üzere birlikte İskenderiye'ye giderler. Bu görüşme yapılana dek Bahâiliği seçmeyen imam, Abdalbaha ile tanıştıktan sonra ailesiyle beraber Emir²²⁴e tabi olmuştur. Hatta Abdalbaha, bu kişiden bölgede Bahâi teşkilatlanması tamamlanıncaya kadar imamlığa devam etmesini ve Bahâiliğe meyledebilecek birileriyle karşılaştığında onlara Emir'i tebliğ etmesini istemiştir. Bölgenin tanınan bazı din adamlarının da Bahâiliğe geçmesiyle yetkililerin ve yöre halkının dikkatini çeken bu imam, 1957 yılında İstanbul Mahfili'nden gelen Bahâilerin de katıldığı bir toplantı sırasında oradakilerle birlikte gözaltına alınır. Yapılan sorgulamanın ardından somut bir suç unsuruna rastlanılmadığı için serbest bırakılırlar. Bu olayın ardından aynı yıl içerisinde Aksaray Mahalli Mahfili kurulur.²²⁵

²²³ Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s. 168-173.

²²⁴ Emir: Bahâullah'ın yazdığı ve insanlara tebliğ edilen öğretiye verilen isimdir.

²²⁵ Özşuca, *Türkiye'de Bahâiler*, s.74,80-81.

2.2.10. Ankara

Ankara Bahâilerinin tarihi 1953 yılında üniversite öğrencisi olarak bu şehre gelen iki Bahâî ile başlamıştır. Bu yıldan itibaren diğer şehirlerden de çeşitli sebeplerle Ankara'ya göç eden ahabpların sayısının artmasıyla birlikte 1954 yılında ilk Mahalli Mahfil kurulmuştur. Ankara Mahalli Mahfili, kurulmasının ardından çok çalışarak faaliyetleriyle Türkiye genelinde kendinden söz ettirir olmuştur. Hatta kurulması planlanan ilk Milli Mahfil'de, Ankara Mahfili'nin dört delege ile temsil edilmesi istenmiştir. Bu delegeleri tespit etmek için 1959 Nevruz Bayramı'nda (21 Mart) bir araya gelen ahabplardan kırk altısı yapılan polis baskınıyla gözaltına alınmış ve Ankara Asliye Ceza Hâkimliği tarafından Mahalli Mahfil üyeleri ile ev sahibinin; devletin içtimai, iktisadi, siyasi ve hukuki temel nizamlarını dini esas ve inançlar üzerine uydurmak maksadıyla cemiyet kurmak suçundan tutuklanmalarına karar verilmiştir. Bu olay ulusal basın (Cumhuriyet, Vatan, Yeni İstanbul, Hürriyet, Tercüman, Yeni Sabah, Havadis, Dünya, Ulus, Zafer, Yirminci Asır) tarafından da haber yapılarak “Ankara'da Modern Bir Bahâî Tekkesi Basıldı” ya da “Ankara'da Bahâîler Yakalandı” gibi manşetlerle ilk sayfadan haber olarak verilmiştir.²²⁶

2.2.11. Sivas

Şevki Efendi tarafından bazı Türkiye Bahâilerine hitaben: “Siz, Sivas'ta muhacir olarak kalmaktasınız ve orada muvaffak olunuz. Sivas, Bahâullah'ın Bağdat'tan İstanbul'a sürgünü esnasında uğrak yolu üzerinde olan bir şehirdir. Siz böyle kutlu bir yerde oturmakta ve duyuru yapmaktasınız.”²²⁷ diye bahsetmesinden de anlaşılacağı üzere Sivas, Bahâîler için önemli bir şehirdir. Sivas'a yerleşen ilk Bahâîler; 1956 yılında şehre gelen İranlı bir ailedir. Sivas'ta Bahâîliğin gelişmesinde belki de en büyük pay sahipleri 1980'lerin başlarında doktor olarak Sivas'a gelen iki Bahâî'dir. Bu ahabplar, sergiledikleri yoğun faaliyetler neticesinde birçok insanın Bahâîlikle tanışmasına hatta Bahâî olmasına vesile olmuşlardır. Sivas'ta ilk mahfil 1983 yılı Rızvan'ında kurulmuştur. Yukarıda bahsi geçen iki Bahâî'nin yoğun faaliyetlerinden ötürü Sivas Bahâîleri, Emniyet tarafından birçok kez tahkikata uğramışsa da açılan davaların neticelerinde kendileri açısından olumsuz bir sonuç çıkmamıştır.²²⁸ 1987 yılında Haziretül Kuds (Bahâî Ofisi) yapılması amacıyla bir arazi alınmışsa da Valilik tarafından güvenlik sebebiyle buranın inşasına izin verilmemiştir. Günümüzde Sivas merkezde birkaç mahfil

²²⁶ Özşuca, *Türkiye'de Bahâîler*, s. 42-43; *Cumhuriyet Gazetesi*, 22 Mart 1959, s. 1,5; *Milliyet Gazetesi*, 22 Mart 1959, s. 1,5.

²²⁷ Akdes Kuçani, s.54.

²²⁸ Özşuca, *Türkiye'de Bahâîler*, s. 176.

oluşturacak sayıda Bahâî ve civarında üç mahfil ile kırktan fazla merkez ve nokta mevcuttur. Sivas'ta Bahâîlerin kendilerine ait ofisleri ve mezarlıkları mevcuttur.²²⁹

2.3. Türkiye Milli Mahfili (21 Nisan 1959)

Bahâî tarihinde önemli bir yere sahip olan Türkiye'de bir Milli Mahfil'in olmamasından rahatsız olan Şevki Efendi, 1955 yılında yazmış olduğu mektupta; İstanbul, Adana ve Gaziantep'te ikamet eden Bahâîlerin faaliyetlerinden duymuş olduğu memnuniyeti dile getirmiş ve Yakın Doğu'da Emir'in gelişmesinde bir basamak olarak nitelediği Türkiye'de Milli Mahfil kurulması talimatını vermiştir. Şevki Efendi, Türkiye'deki teşkilatlanmanın koordinatörü olarak Iraklı David Tevfik'i görevlendirir. David Tevfik, İstanbul'a gelerek buradaki yerli ve muhacir tüm ahablarla bir toplantı yaparak Türkiye'deki Bahâî Yönetim Düzeninin başlangıç fitilini ateşler. Artık farklı illerde açılan Mahalli Mahfil'lerden sonra sıra Türkiye Milli Mahfili'nin kurulmasına gelmiştir. Şevki Efendi'nin çok istemesine rağmen vefat etmesi sebebiyle gerçekleştiremediği bu arzusunu, onun vekili olan Emir'in Elleri gerçekleştirmiştir. 1957 yılında Şevki Efendi'nin vefat etmesinden sonra onun son arzularından biri olan Türkiye Milli Mahfili'nin kurulması çalışmalarına hız verilir. Emir'in Elleri tarafından İstanbul Mahalli Mahfili'ne bir yazı yazılarak Türkiye Milli Mahfili'nin teşekkülü için gerekli olan on dokuz konvansın delegesinin ivedilikle seçilmesi istenir. Milli Mahfil kurulana dek onun görevlerini de üstlenen İstanbul Mahalli Mahfili'nin yoğun çabaları neticesinde, 21 Nisan 1959 tarihinde İstanbul'da Türkiye Milli Mahfili kurulur.²³⁰

2.3.1. Türkiye Milli Mahfili'nin ve Mahalli Mahfil'lerinin Genel Faaliyetleri

Bahâîler günümüzde gerek mahalli ve ulusal alanda gerekse Birleşmiş Milletler ile iş birliği yaparak gerçekleştirdikleri birçok proje ile nihai amaçlarına ulaşmak için çaba harcamaktadırlar. Türkiye Milli Mahfili'nin ülkemizdeki Mahalli Mahfil'lerle koordineli şekilde yürütmüş olduğu ve Çekirdek Aktiviteler adı verilen faaliyetler şunlardır:

2.3.2. Çalışma Çemberleri

Bahâî toplumu dünyanın her yerinde ortak bir vizyonla birçok sorunla muhatap olan insanlığın refahına katkıda bulunmak ve dil, din, ırk, cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm toplumlarla beraber medeniyeti tekrar ayağa kaldırmak iddiasıyla faaliyetlerde bulunmaktadır. Bunu gerçekleştirirken de kendilerine; propaganda yapan dini bir grubun çok ötesinde, insanın hem kendi benliğini hem de mensubu olduğu toplumu güçlendirmesi gibi iki temel gaye

²²⁹ Özsuca, *Türkiye'de Bahâîler*, s. 177-180.

²³⁰ Türkiye Bahâî Toplumunu, s. 131; Özsuca, *Türkiye'de Bahâîler*, s. 41,143.

belirlemişlerdir. Çift yönlü amaç duygusu adı verilen ve daha çok yetişkin bireylere hitap eden bu aktivite gruplarıyla amaçlanan şey hem kişinin bireysel ruhani gelişimini devam ettirmek hem de daha iyi bir toplum kurulmasına katkıda bulunmaktır. Bireyin ve toplumun gelişimi birbirine paralel olup ikili birbirinden ayrılmaz, hatta bunlar birbirini tamamlayıcı iki unsur olarak kabul edilmektedir.²³¹ Çalışma çemberlerinin amacı ve işleyişi şu şekildedir: Bahâiler çift yönlü amaç duygusundan yola çıkarak hem bireyin ruhani gelişimini sağlamak hem de tüm insanlık için daha güzel bir dünya kurmak amacıyla çalışma çemberi yapmaktadırlar. Türkiye de dahil olmak üzere neredeyse tüm dünyada yapılan bu faaliyetle amaçlanan şey diğer inançlara mensup olanlara Bahâiliği tanıtmak; yaşanılan toplumda daha huzurlu, mutlu, hoşgörülü ve farklı becerilere sahip bireyler oluşturmaya yardımcı olmaktır.²³²

2.3.3. Çocuk Sınıfları

Bahâiler için geleceğin şekillendiricisi olarak görülen çocukların eğitimi büyük öneme sahiptir. Bu sebeple onların gerek zihinsel gerekse ruhani açıdan güçlendirilmesi gerekmektedir. Bahâiler için çocukların eğitiminin ne denli önemli olduğu ve nasıl yapılması gerektiği konusunda Abdalbaha bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Ona göre çocuğun ahlaklı ve terbiyeli olması alim olmasından daha önemlidir. Güzel ahlakın olmadığı yerde ne ilim ne de sanat topluma bir fayda sağlar.²³³

2.3.4. Yeni Gençlik Grupları/ Yeni Gençlere Eşlik

On bir ile on beş yaşları arasındaki gençlere yönelik yapılan, onları ruhani olarak güçlendirmek ve yeni dünyanın kurulmasına katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen uluslararası program ve aktivitelerdir.²³⁴ Bu programların amacı; hayata pozitif bakan, bencillikten uzak, insanlarla samimi ve sıcak ilişkiler kurabilen, mensubu olduğu grup ve toplumlarda yeteneklerini ön plana çıkarıp sorunlara çözüm üretebilen, dünyayı ve yaşamı sorgulayıp kendi kendine anlamlandırabilen, kainatı yaratan gücün mükemmelliğini kendi ruh alanında kavrayabilen gençler yetiştirmektir. Bu amaca ulaşabilmek için de şu dört araç kullanılmaktadır: Müfredat kitapları, topluma hizmet projeleri, sanat aktiviteleri ve spor faaliyetleridir.²³⁵

²³¹ Türkiye Bahâi Toplumu, s. 140; Research Department of the Universal House of Justice, *Conversion of The Earth's Resources, Compilation of Compilations, Volume I*, Bahâi Publishing Trust, Wilmette 1990, s. 15.

²³² İpek, Yasin. *Yeni Bir Dini Hareket Olarak Bahâilik ve Türkiye'de Bahâilik*. Kayseri: Kimlik Yayınları-2020, s. 350.

²³³ Abdalbaha, *Abdalbaha'nın Yazılarından Seçmeler*, (Ter. Muhsin Mecidi), Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1997, s.106.

²³⁴ Türkiye Bahâi Toplumu, s. 148.

²³⁵ Türkiye Bahâi Toplumu, s. 149-150.

2.3.5. Dua Toplantıları

Bahâilerin yaşadığı her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de bu inanca mensup olan insanlar, belirli zaman aralıklarında inancına bakmaksızın çevrelerindeki insanlarla dua toplantıları yaparak yaşadıkları toplumun ruhani açıdan güçlenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadırlar. Bu toplantıların temel işleyişi, Bahâi kutsal metinleri ağırlıklı olmak üzere kutsal metinlerden dua ve ayetler okumaya dayanmaktadır. Bu okumalarda verilmek istenen mesajlar; müzik, animasyon ve kısa gösterilerle daha kalıcı hale getirilmeye çalışılmaktadır. Böylece dua toplantıları aracılığıyla hem verilmek istenen mesajlar aktarılmaya çalışılır hem de bu toplantılara katılan bireylerin kısa bir süreliğine de olsa gündelik sorunlarından uzaklaşması amaçlanmaktadır.²³⁶

²³⁶ Türkiye Bahâi Toplumu, s. 158.

SONUÇ

Şia'nın Şeyhlik tarikatına bağlı bir İslami hareket olarak ortaya çıkan Bâbiliğin zaman içerisinde İslami söylemden uzaklaşması, Bedeşt toplantısıyla birlikte İslami söylemin tamamen terkedilerek Bahâullah önderliğinde Bahâiliğin bir din olarak ortaya çıkışı, Şevki Efendi ile kurumsal bir yapıya bürünmesi, yayılma süreci neticesinde evrensel bir hal alması, din kurucusuna yüklenen vasıflar, içinden koparak ayrıştığı İslam dini başta olmak üzere geleneksel dinler ile olan benzer söylem ve inanç, ibadet, ahlak esasları, cemaat yapısı, günlük ve sosyal hayata yönelik temel prensipleri içeren bir yapıya sahiptir.

Kendisini geçmiş tüm dinlerin kemale ermiş ve noksansız hali olarak niteleyen Bahâilik, öncelikle kendi öncüsü olan Bâbiliğin kutsal kitabı olan Beyan'ı ve özellikle itikadi konularda referans olarak kullandığı İslami hükümleri zaman zaman nesh etmeye çalışsa da çok farklı bir söylem getirememiştir. Bu yeni oluşumun İslamiyet'ten en bariz farkı Bahâullah'a yüklenen ilahi makamdır. Her ne kadar Bahâullah bu iddiaları reddetmişse de onun kendi söylemlerine bakıldığında bu itirazı ile söylemleri arasında bir çelişki olduğu açıktır. Bu çelişkinin sebebi olarak iki ihtimal akla gelmektedir. Birincisi Bahâullah'ın ifadelerinin inananlar tarafından yanlış anlaşıldığı veya aktarıldığı, ikincisi ise Bahâullah'ın gelen tepkiler üzerine eski inancı olan Şia'da hâkim olan takiyye anlayışına başvurarak ilahlıkla ilgili iddialarını reddetmiş olabileceğidir. Bahâiliğin İslami söylem ile olan benzerliği sadece itikadi konularla sınırlı kalmamıştır. İbadetle alakalı konularda da İslami ritüelleri esas alan Bahâilik, bu ritüelleri olduğu gibi almış sadece uygulamada birtakım güncellemeler yaparak ibadetleri sosyal ve ahlaki konuların kapsamına sokmaya çalışmıştır. Bunu yaparken de yeni dini hareketlerin temel özelliklerinden olan “Yeni Dünya Düzeni” fikrini esas alarak, asıl ibadetin insanlığa hizmet ve faydalı işler yapmak olduğunu belirterek dünyevi faaliyetleri asıl ibadetler olarak takdim etmiştir.

Hayatının büyük kısmını sürgünlerde geçiren Bahâullah Mirza Hüseyin Ali ve onun tabileri için 21 Nisan 1863 tarihi çok büyük bir anlam taşımaktadır. Bu tarihte Bahâullah, Osmanlı toprağı olan ve sürgün hayatının başlangıç noktası olan Bağdat'taki “Rızvan Bahçesi” adı verilen yerde Emri'ni ve beklenen zuhuru artık gerçekleştiğini ilan etmiştir. Daha sonra İstanbul, Edirne ve Akka sürgünleri esnasındaki süreçte de peygamberlik ve vahiy alma iddialarını devam ettirmiş, Mayıs 1892'de oğlu Abdulbaha Abbas Efendi'nin kendi halefi olduğunu vasiyet ettikten sonra vefat etmiştir. Abdulbaha ve kendisinin halefi olarak ilan ettiği torunu Emir'in Velisi Şevki Efendi dönemlerinden sonra Bahâiler, kısa bir süre Şevki Efendi'nin atadığı Emir'in Elleri adı verilen yirmi yedi kişilik bir heyet tarafından yönetilmiş, Nisan 1963

yılında kurumsallaşmasını tamamlamasının ardından günümüze kadar Yüce Adalet Evi'nin yönetimine seçilen dokuz kişilik bir heyet tarafından idare edilmişlerdir.

Şia'nın Şeyhlik kolundan filizlenen Bahâilik, hiç de uzun sayılamayacak yaklaşık yüz elli yıl gibi bir sürede kapsamlı ve teşkilatlanmış bir yapıya sahip olan Bahâiliğin Türkiye'deki yansması da dikkat çekicidir. Osmanlı hâkimiyetinde bulunan İstanbul, Edirne ve Akka başta olmak üzere Bahâullah'ın Bağdat'tan Akka'ya kadar olan sürgünü esnasında yolculuk güzergâhında olan Mardin, Diyarbakır, Sivas, Tokat ve Amasya, Samsun, Sinop, İstanbul, Edirne, İzmir gibi şehirler 1860'lı yıllarda Bahâilerle doğrudan veya dolaylı olarak da olsa etkileşim gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak baktığımızda Allah'ın gönderdiği son din, son peygamber ve son ilahi kitaba inanan insanlar oldukları iddiasıyla ortaya çıkan Bahâiler, Türkiye'deki zengin inanç ve kültür mozağının bir parçasıdır. İslam mezhepler tarihi açısından konuya yaklaştığımızda ise Bahâilik, söylem ve uygulamalarında taşıdığı benzerlikler sebebiyle İslam kaynaklı dini bir hareket gibi görünmesine rağmen özellikle Bahâullah'a yükledikleri ilahi vasıflar sebebiyle bu çizgiden tamamen uzaklaştığı görülmektedir.

Türkiye Bahâileri Ruhani Mahfili adındaki yayımlar içerisinde çeşitli kitapları bulunmaktadır. Görüldüğü üzere Bahâilik, kendini belli bir din ya da ırk temelli ortaya koymak istememektedir. Zira mehdilik alt yapılı bu hareketin “İnsan Aleminin Birliği” hedefine ulaşabilmesi için herhangi bir din ya da ırk temeline dayandırarak ortaya çıkmış olması da Bahâî dinî ve mezhebi anlayışının müntesipleri tarafından benimsenebilmesi; evrensel ilkelere sahip olduğunu iddia eden bir mezhep ekolü için mümkün olamazdı.

KAYNAKÇA

- Acar, A., *Sosyolojik Açıdan Bahâilik*, Istanbul Journal of Sociological Studies, 21 (1986), ss. 209- 229.
- Aclûni, İsmail b. Muhammed b. Abdülhâdi b. Abdülganî, *Keşfü'l-Hafa*, Matbaatu'l-İrfan Yayınları, Beyrut 1408/1988.
- Akgün, M. Z., *İslâmiyet Bakımından Baâbilik, Bahâlik ve Hukuki Durumları*, Kalite Matbası Yayınları, Ankara 1975.
- Albayrak, A.- Teber, Ö.- Gökalp, Y., “Anadolu’da Bahâi Faaliyetlerinin Tarihsel Bir Yansıması: Emin Ali’nin “Bahâi Hareketi Hakkında İlmî Bir Tettebbu” Adlı Makalesi”, *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi*, Antalya, 5/4 (2020), ss. 560- 573.
- Arıbaş, İ., *Kutsal Aileler: Hz. Bâb ve Hz. Bahâullah’ın Aileleri*, Ankara 2009.
- Bağdadi, A., *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. Ethem Ruhi Fığlalı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2014.
- Baha’i International Community Office of Public Information New York, *Hz. Bahâullah*, çev. Cüneyt Can, Baha Basım Dağıtım, Ankara 2021.
- Bahâullah M. H. A., *Birlik Çadırı*, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 2009.
- Bahâullah M. H. A., *Kurdun Oğlu Risalesi*, çev. Mecdettin İnan, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1976.
- Bahâullah M. H. A., *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, çev. Atilla Bahçuvan, Işık Yayınevi, Adana 1985.
- Bahâullah, M. H. A., *İkan Kitabı*, çev. Mecdettin İnan, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1996.
- Bahâullah, M. H. A., *Kurdun Oğlu Risalesi*, çev. Mecdettin İnan, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1976.
- Bahâullah, M. H. A., *Saklı Sözler*, çev. Mecdettin İnan, Bahâi Eserleri Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2009.
- Bahâullah, M. H. A., *Yedi Vadi ve Dört Vadi*, çev. Atilla Bahçuvan, Işık Yayınevi, Adana 1985.
- Bozkuş, M., “Bahâiliğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme (Sivas Örneği)”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sivas, 6/2 (2002), ss. 139-156.
- CL. Huart, “Bâb”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1979, c. II, s. 163-165.
- Çandır, A. F., *Tarihten Günümüze Bahâilik*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Mezhepler Tarihi Bilim Dalı, İstanbul 2006.

- Çiçek, H., “Bahâilik, Bahâiliğin Görüşleri, İslam Düşüncesindeki Yeri ve Ona Dair Bazı Yorumlar”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3/6 (2017), ss. 135-156.
- Demirdağ, M. F., *Dini Hareketlerin Bir Çeşidi Bahâilik*, Journal of Islamic Research, 28/3 (2017), ss. 389-99.
- Demirdağ, M. F., *Dini Hareketlerin Bir Çeşidi Bahâilik*, Journal of Islamic Research, 28/ 3 (2017), ss. 389.
- Dilmaç, M. A., *Kitabu'l- Akdes'e Göre Bahâilik ve Kitabu'l-Akdes'in Bahâi Literatüründeki Yeri*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa 2019.
- Ebu Zehra, M., *İslam'da Siyasi ve İtikadi Mezhepler Tarihi*, çev. Abdülkadir Şener, Hisar Yayınevi, İstanbul 1976.
- Ebû Zehre, M., *İslam'da Siyasi İtikadi ve Fikri Mezhepler Tarihi*, çev. Hasan Karakaya, Kerim Aytekin, Hisar Yayınları, İstanbul 1970.
- Faizi, G., *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1994.
- Faizi, G., *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 1994.
- Fatheazam, H., *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi, Işık Yayınevi, Adana 1995.
- Fığlalı, E. R.- Şimşek R., *Bahâilik ve Kitabu' l- Akdes*, e-makâlât Mezhep Araştırmaları, 3/2 (2010), ss. 7-144
- Fığlalı, E. R., “Bahâilik”, *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi*, Tercüme Yayınları, İstanbul 1987, ss. 31-34.
- Fığlalı, E. R., “Bahâilik”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. IV, ss. 464-468.
- Fığlalı, E. R., *Bâbilik ve Bahâilik*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1994.
- Fığlalı, E. R., *Çağımızdaki İtikadi İslam Mezhepleri*, Birleşik Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Gölpınarlı, A., *100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, Gerçek Yayınları, İstanbul 1969.
- İpek, Y., *İran ve Osmanlı Coğrafyasında Gelişen Bir Dini Hareket Olarak Bâbilik- Bahâilik ve Günümüz Türkiye' sindeki Faaliyetleri*, (Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2018.
- İzmirli, İ. H., *Yeni İlm-i Kelam*, Umman Yayınları, Ankara 1981.
- Kaymal, C., “Şia'da İmamet Meselesi ve Egemenlik”. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2018), ss. 172-195.
- Kutluay, Y., *Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri*, Selçuk Yayınları, Konya 1968.

- Marufi, M, *Makaleler*, Kazancı Yayıncılık, İstanbul 2000.
- Nazif, S., *Nasiruddin Şah ve Babiler*, haz. A. Ergun Çınar, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2014.
- Onat, H., *Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- Onat, Hasan, “Türkiye’de İslam Mezhepleri Tarihi’ nin Gelişim Sürecinde Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı’nın Yeri” *Ethem Ruhi DFığlalı’ya Armağan*, Ankara-2002, 236-254.
- Onat, H.-Kutlu S. (ed.). *İslam Mezhepler Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017.
- Öz, M., “Mehdi el-Muntazar”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2003, c. XXVIII, ss. 376-377.
- Öz, M., “Şeyhiyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2010, c. XXXIX, ss. 84-86.
- Öz, M., “Şia”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2010, c. XXXIX, ss. 111-114.
- Öz, M., *İmamiyyeŞiasındaOnikicinci İmam ve Mehdî İnancı*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995.
- Özkaya, S., *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi*, Akademi Kitabevi, İzmir 2000.
- Özşüca, N., *Bahâi Dini: Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, Başnur Matbaası, Ankara 1967.
- Özşüca, N., *Bahâi Dininde Şer’î Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara 1984.
- Özşüca, N., *Bahâi Tarihi Özeti*, Baha Basım Yayın, İstanbul 1987.
- Sağani, R., *er- Risâle fi’l- Ahâsi’l- Mevzua*, Kahire 1884.
- Sarıkaya, S., *İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler*, Rağbet Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Şapolyo, E. B., *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, Elif Kitapevi, İstanbul 2004.
- Şehristani, M., *el- Milel ve’n- Nihal, Daru’l- Keteb ve’l- İlmiyah Yayınları*, Beyrut 1971.
- Şevki Efendi, *Bahâi Dininin I. Yüzyılı*, çev. Suna Bozkır, Bahâi Basım Dağıtım, İstanbul 1995.
- Şevki Efendi, *Hz. Bahâullah’ ın Dünya Düzeni Hakkında Mektupları*, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 2012.
- Şevki Efendi, *Vaat Edilen Gün Geldi*, Bahâi Eserleri Basım Dağıtım, İstanbul 2010.
- Taherzadeh, A., *Hz. Bahâullah’ ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1998, c. II.
- Taherzadeh, A., *Hz. Bahâullah’ ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 2001, c. III.
- Taherzadeh, A., *Hz. Bahâullah’ ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 2005, c. IV.
- Taherzadeh, A., *Hz. Bâhaullah’ ın Zuhuru*, çev. Süreyya Güler, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1995, c. I.

- Teber, Ö. F., “Mehdilik İnancı Temelinde Oluşan Geç Dönem Mezhepler”, *İslam Mezhepleri Tarihi*, ed. Mehmet Ali Büyükkara, Anadolı Üniversitesi Yayını, Eskişehir 2018, ss.190- 207.
- Tusı, N. M., “İmamet Risalesi”, çev. Hasan Onat, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. XXXV (1996), ss. 179-191.
- Tümer, G.- Küçük, A., *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997
- Türkiye Bahâi Topluluğu, *Hız. Bahâullah' ın Dini “Bir Dünya Dini”*, s. 7 [Broşür].
- Ünal, A. B., *Bâbilik ve Bahâilik Üzerine Makaleler*, İzmir 2000.
- Ünal, M. A., *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Ünsal, M., *Ali Muhammed Şîrâzî ve Bâbilik Hareketi*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.
- Yasin İpek, Y., *Subh- ı Ezel Yahya ve Ezeliler*, *Bilimname*, 45 (2021), ss. 43-78.
- Yavuz, Y. Ş., “İslam İnancında Mehdi”, *TDV İslam Ansiklopedisi(DİA)*, Ankara 2003, c. XXIII, ss. 371-374.
- Yazar, M. B. – Temimi, M. R., *Beyrut Vilâyeti*, Beyrut Vilayet matbaası, Beyrut 1915.
- Yurdagür, M., “Ahbariyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 1988, c. I, ss. 490-491
- Yüce Adalet Evi, *Bedi Takvimi*, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2014.
- Zerendî, M., *Nebil Tarihi*, çev. MinuDerahşan Sabit, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2001.

İnternet Kaynakları

www.Bahâi.org

www.Bahâitr.org

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Ertan KARA
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Antalya İmam Hatip Lisesi
Lisans Diploması	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yabancı Dil / Diller	Almanca, Arapça

